LATVIJAS UNIVERSITĀTES IZDEVUMS

IZNĀK KOPŠ 1922. GADA 25.SEPTEMBRA

universitātes avīze

OTRDIENA, 2000. GADA 29. FEBRUĀRIS

http://www.lanet.lv/~luua

№ 9

BIBLIOTEKA

SVEICAM

Stipendija, kura dota no sirds

Latvijas Universitātes Senāta Sēžu zālē 10. februārī bija svinīgs notikums – jau sesto gadu pēc kārtas četri studenti saņēma vēsturnieka profesora Edgara Andersona piemiņas stipendijas – katrs 100 ASV dolāru. Šo stipendiju fondu pēc profesora nāves nodibināja viņa atraitne Ligita Andersone, kura dzīvo ASV. Tas ir viņas personīgais fonds, un viņas vēlējums ir, lai naudu saņemtu tie centīgie jaunieši, kuriem iet visgrūtāk – studenti ar veselības problēmām un studenti - bāreņi.

Zanda Lāce

Šogad uz stipendiju pretendēja 16 studenti, bet četrus "laimīgos" izvēlējās Studentu padome. Viņi ir – Eduards Fedorovičs – Fizikas un matemātikas fakultātes datorzinību bakalaura programmas 3. gada students; Inese Kazakeviča – Ekonomikas un vadības fakultātes ekonomikas bakalaura programmas 4. gada studente; Zanda Lāce – Vēstures un filosofijas fakultātes sociālā daļas vadītāja aicināja jauniešus pastāstīt par to, kā viņiem iet ar mācībām, kā viņi vērtē studijas un kādas ir problēmas.

Inese pastāstīja, ka studē Ekonomikas un vadības fakultātē tādēļ, ka viņu interesē uzņēmējdarbība, ekonomika un arī savu nākotni viņa saista ar to, ka vai nu strādās kādā uzņēmumā, vai arī pati tādu dibinās. Mācībās viņai veicas labi – parādu un nesekmības nav, un Inese ir budžeta grupā. Viņas vēlme ir, ja vien tas finansiāli būs iespējams, turpināt mācības maģistrantūrā. Šobrīd Inese strādā par ekonomisti datorfirmā "Forteks". Par saņemto stipendiju viņa saka: -"Piedalīties konkursā man piedāvāja fakultātes dekanātā. Kādreiz biju piedalījusies citā konkursā uz stipendiju, bet nepaveicās un tā arī vairāk nemēģināju. Piedaloties šajā reizē, arī neticēju, ka laimēsim.

foto - TOMS GRĪNBERGS

Eduards Fedorovočs

Ieva Zītare

darba bakalaura programmas 3. gada studente un Ieva Zītare – Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes vizuālās mākslas skolotāja programmas 1. gada studente.

Ar stipendiātiem Senāta Sēžu zālē tikās docente Lolita Spruģe – Studiju daļas vadītāja. Viņa iepazīstināja studentus ar profesora Edgara Andersona biogrāfiju, pastāstīja par viņa radošo darbību, kā arī par to, kā ir radusies profesora piemiņas stipendija. Tad studentiem tika pasniegtas aploksnes ar stipendiju. Pēc tam Studiju

Inese Kazakeviča

2. lpp.▶

JŪSU ZINĀŠANAI

SOCRATUS stipendija - lieliska izdevība!

Reiz kā gadījās, kā ne, netīšām savā mīļajā Bioloģijas fakultātē pie ziņojumu dēļa pamanīju pavisam necilu sludinājumu par iespējām studēt Vācijā. Bez liekas kavēšanās devos pie norādītajiem mācībspēkiem, kas par šo lietu zina ko vairāk.

Jā, tiešām šāda iespēja pastāv! Pēc pārrunām, kur man bija jāpastāsta, ka tieši es esmu piemērots studijām Vācijā, saņēmu dažādus informācijas materiālus. Diezgan ātri vajadzēja aizpildīt arī pieteikumu anketas studijām Vācijā. Manis izvēlētā augstskola bija Brēmenes universitāte. Visas formalitātes bija jāizpilda pagājušā gada maijā, lai pretendētu uz rudens semestri, kas sākās oktobrī.

Laiks skrēja ātri, kārtojot eksāmenus vasaras sesijā. Apmēram pēc pusotra mēneša mani pārsteidza liela aploksne mājas pastkastītē, kas bija sūtīta no Brēmenes. Tajā bija oficiāls apstiprinājums, ka esmu ieskaitīts rudens semestrim Brēmenes universitātē, kā arī visa informācija par kursiem.

- Tātad mans sapnis par studijām ārzemēs tomēr ir piepildījies, - nodomāju, ja līdz tam vēl īsti šim sapnim noticēt nevarēju. Likās, ka gan jau kaut kas nesanāks...

Tā nu es šo piedzīvojumu atstāstījumu rakstu jau no Brēmenes, un priekšā vairs tikai nepilns mēnesis studijām Brēmenes universitātē.

Bet kā tad tas viss tā sanāca, un kas man šo stipendiju maksāja - par to sīkāk.

Pagājušajā - 1999. gadā - Latvijā sāka darboties pilnīgi jauns un līdz šim nebijis projekts. Tā nosaukums ir Socratus. Socratus ir Eiropas Savienības projekts, kurā ir iesaistījušās Eiropas Savienības dalībvalstis, kā arī kandidātvalstis. Socratus projekts sastāv no vairākiem līmeņiem, kur, piemēram, Socratus/Erasmus paredz stipendijas studentiem ārvalstīs. Vēl ir atsevišķi līmeņi, kas paredz mācībspēku un zinātnieku apmaiņu ar ārvalstīm.

Latvijas Universitātē katrā fakultātē ir aktīvs vai mazāk aktīvs Socratus projekta koordinators. Šim koordinatoram ir liela loma, vai no attiecīgās fakultātes kāds tiks studēt uz ārzemēm vai nē. Koordinatora pienākums ir darīt zināmu fakultātē, ka tāds projekts vispār pastāv, apzināt tos studentus, kas kandidē uz šo stipendiju, un arī palīdzēt tiem.

Tagad par to, kā tad šī stipendiju nauda nokļūst līdz studentam.

Socratus projekts, kā jau augstāk teikts, ir Eiropas Savienības projekts, bet tā nav tāda kā humānā palīdzība. Latvija šajā projektā ir kā līdzdalībniece, t. i., katru gadu maksā divus miljonus ASV dolāru, lai nodrošinātu savu līdzdalību.

Cik daudz naudas nokļūst fakultātē, ir stipri atkarīgs no tā, cik attiecīgajai fakultātei ir noslēgti sadarbības līgumi ar citu valstu universitāšu fakultātēm. Jo vairāk ir šādu līgumu, jo ir lielāka iespēja saņemt vairāk naudas studentu stipendijām, mācībām ārzemēs.

Bet, protams, ir arī ļoti svarīgi, cik naudas pienākas vispār LU, jo uz šo stipendiju var pretendēt jebkura akreditētā Latvijas augstskola. Arī te galveno lomu spēlē tas, cik LU ir noslēgti sadarbības līgumi ar citu valstu universitātēm. Brīdī, kad šis projekts sāka darboties Latvijā, protams, visvairāk noslēgto līgumu bija tieši mūsu Alma mater, un līdz ar to LU saņēma lielāko summu stipendiju nodrošināšanai.

Cik Socratus stipendiātu katra fakultāte aizsūtīja uz ārvalstīm, to labāk zinās fakultāšu projekta koordinatori, bet Bioloģijas fakultātei bija četri studenti.

Socratus programma šim - ziemas - semestrim katram stipendiātam paredzēja 500 Eiro vienam studiju mēnesim. No šiem 500 Eiro katru mēnesi 100 ir paredzēti ceļa izdevumiem uz attiecīgo universitāti un atpakaļ, pārējie 400 - iztikai, studiju maksām, apdrošināšanai utt.

Visiem studentiem piešķirtais stipendijas apjoms šo semestri nebija vienāds - citam tikai trīs, citam - četriem, un citam - pieciem studiju mēnešiem. Tas ir atkarīgs no tā, kad attiecīgajā universitātē sākas un kad beidzas semestris, kā arī - cik garš tas ir.

Šis bija pirmais gads, kad LU sāka darboties Socratus projekts, tāpēc pēc pieredzes uzkrāšanas studentu sūtīšanas noteikumi varētu arī mainīties, piemēram, stipendija būtu vairākiem mēnešiem, bet studentu skaits, kas šo stipendiju saņems - mazāks vai gluži otrādi, piemēram, stipendija būs tikai trīs mēnešiem, bet "veiksmīgo" studentu - vairāk. Varētu būt, ka stipendija būs mazāka, respektīvi, nevis 500 Eiro

4. lpp.▶

ŠAJĀ NUMURĀ:

Vēlēšanas nāk!

Ceturtdien, 2.martā, kā katru gadu, notiks LU Studentu padomes vēlēšanas. Arī šoreiz vēlēšanas sāksies 8.15. Līdz 16.30 balsot varēs katrs savā fakultātē, bet no 16.30-20.00 – LU Studentu padomē Raiņa bulvārī 19-126. Vēlēšanu zīmē būs jāatzīmē viens vēlamais kandidātu saraksts, savukārt tajā drīkstēs atzīmēt īpaši vēlamus kandidātus un izsvītrot nevēlamos.

Studentu padomes lapā varat iepazīties ar kandidātu sarakstiem – kas tajos kandidē, no kuras fakultātes ir kandidāti un līdz kuram studiju gadam tie tikuši savās mācībās. Tāpat varat iepazīties ar kandidātu sarakstu analīzi, līdzšinējo notikumu apskatu un prognozēm.

LU SP VĒLĒŠANU KOMISIJAS PRIEKŠSĒDĒTĀJS
RITVARS EGLĀJS

lasiet 5. lpp.

"Cilvēkiem apnicis pārtikt no frāzēm" - apgalvo komunikāciju studiju nodaļas docents Ojārs Skudra -

3. lpp.

Skolēnu padome pret līdzdalības maksu augstskolās

Latvijas Skolēnu padome kategoriski iestājas pret valsts budžeta pilnībā finansēto mācību vietu likvidāciju Latvijas augstskolās un vispārējās līdzdalības maksu. Uzskatām, ka vispārējās līdzdalības maksas ieviešana ir solis pretim mazizglītotai nācijai, kas savukārt sekmēs valsts tautsaimniecības nespēju uz vispārējās straujās attīstības un globalizācijas fona pasaulē.

Paziņojumu lasiet 4. lpp.

LU jaunumi šoreiz -

3. lpp.

Lasītavu Ekonomikas un vadības fakultātē atklāj Studiju daļas vadītāja L.Spruģe, LU-bibliotēkas direktors G.Mangulis, dekāns E.Vasermanis un filiāles vadītāja S.Ventere

JAUNUMI

Atklāj mūsdienīgu lasītavu

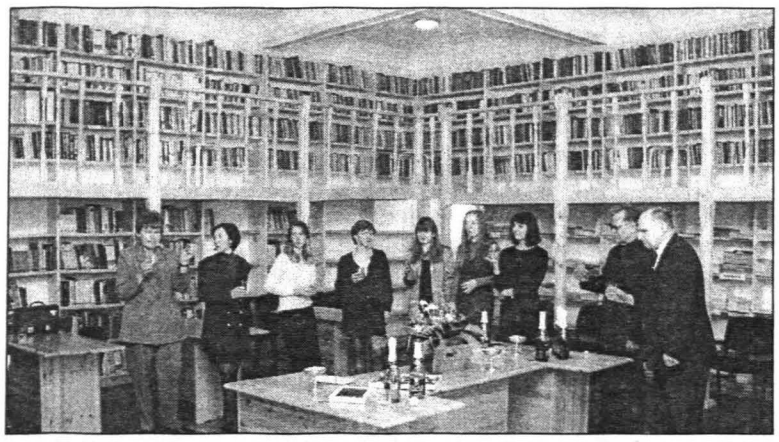

Nodota ekspluatācijā otrā Latvijas Universitātes bibliotēkas filiāles – Ekonomikas bibliotēkas – pēdējā gada laikā izremontētā lasītava, kurā vienlaikus varēs strādāt trīsdesmit cilvēki. Pagaidām mums ir tikai divi datori, stāsta filiāles vadītāja Sandra Ventere, bet ar laiku, domājams, to skaits palielināsies līdz divpadsmit trīspadsmit, dodot iespēju studentiem un pasniedzējiem izmantot datorizētās darba vietas.

Ekonomikas un vadības fakultāte Universitātē ir viena no lielākajām, tajā mācās vairāk nekā desmit tūkstoši studentu. Par viņiem domājot, plānots sagatavot prospektu lasītāju ērtībām: lai zina, kāda literatūra kurā lasītavā jāmeklē.

Abām gaumīgi sakārtotajām lasītavām ir vienots stils – gaišs koks, kokgriezumi... Telpas rada stabilitātes iespaidu – te allaž būs bibliotēka. Ar rūpību un kvalitāti visu paveikuši meistari no Cēsu SIA "Betons".

Paveiktais nebūtu bijis iespējams bez Latvijas Universitātes bibliotēkas direktora Gunāra Manguļa un Ekonomikas un vadības fakultātes dekāna profesora Edgara Vasermaņa sadarbības. Profesors Vasermanis saprot bibliotēkas vajadzības un neliedz atbalstu. Atklāšanas dienā plauktos vēl bija vieta grāmatām, taču literatūra tiek pasūtīta intensīvi, ik gadu fonds papildinās par vairākiem tūkstošiem vienību, tālab plaukti drīz vien būs piepildīti.

VIJA APINĪTE

Juristiem sava tiesu zāle

Juridiskajā fakultātē izveidota moderna tiesu zāle, kas neapšaubāmi pozitīvi ietekmēs studentu darbu. Par jauno zāli stāsta fakultātes lektors Māris Lejnieks, viens no šīs idejas autoriem.

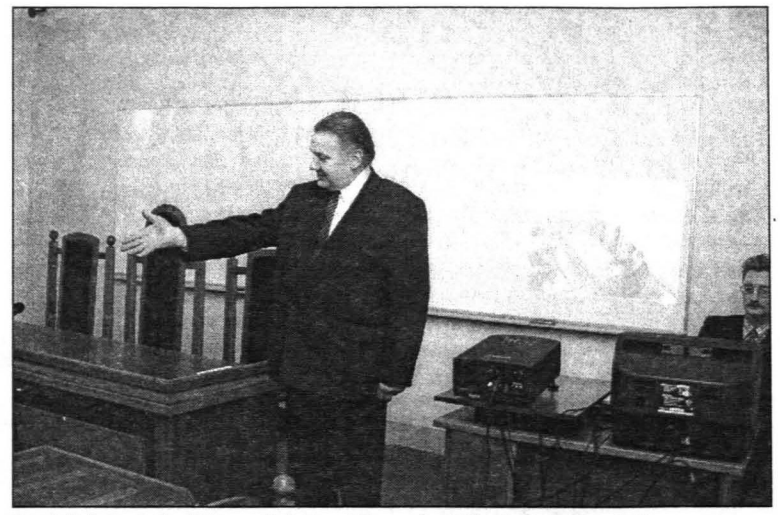

Juridiskās fakultātes dekāns Zigurds Mikainis iepazīstina ar jauno interjeru un tehniku

- Faktiski es biju pirmais, kurš sāka runāt par zāles nepieciešamību, tas notika pagājušā gada jūnijā pēc tam, kad vairāki fakultātes pasniedzēji viesojās Stokholmas universitātes Juridiskajā fakultātē. Tur bija līdzīgi iekārtota zāle ar tādu tehnisko ekipējumu kā ekrāniem, videoprojektoru, videokameru utt. Ņemot vērā, ka tiesas procesu modelēšana kā studentu apmācības metode jau ir zināma, pēdējos pāris gadus Juridiskās fakultātes studenti brauc uz starptautiskajām sacensībām, tur notiek arī tiesas procesa inscenējums. Jāsaka paldies fakultātes vadībai, kas aktīvi atbalstīja ideju par jaunas tiesas zāles nepieciešamību. Tiesas process ir tas, kam mēs studentus gatavojam; juristam tiesa ir kā kaujas lauks karavīram. Bija arī doma, ka ir nepieciešama kāda reprezentācijas auditorija, kur varētu notikt tādi pasākumi kā, piemēram, disertācijas aizstāvēšana. Šī jautājuma risinājumā palīdzīgu roku sniedza tieslietu ministrs Valdis Birkavs, deva iespēju sadarboties ar mēbeļu dizaineri arhitektu Kraukli.

Pirms šīs vizītes ārzemēs biju dzirdējis par līdzīgām tiesu zālēm, bet redzējis tās nekad nebiju. Protams, zviedru tiesas auditorija bija līdzīgi aprīkota jau pirms 30 gadiem, tomēr šķiet, ka mēbeļu dizaina ziņā esam zviedrus pārspējuši. Patiesībā ideja par tiesas auditoriju nav jauna; Universitātē agrāk jau ir bijusi līdzīga auditorija. Tātad viss jaunais ir labi aizmirsts vecais. Šīs tiesas zāles izveidošana ir vērsta uz vienu no apmācības metodēm – tiesas procesa organizēšanu. Šī metode ir ļoti efektīva, "spēle" ir liels stimuls izzināt kaut ko vairāk, ir iespēja ierakstīt tiesas procesu videolentē, pēc tam to noskatīties un izvērtēt.

ANDA LASE

Viesu vidū arī LR tieslietu ministrs Valdis Birkavs

Irānas kultūras centrs LU

Droši vien daudzi nemaz vēl nezina, ka LU Ekonomikas un vadības fakultātes lasītavā mājvietu ir radis Irānas Islama Republikas kultūras centrs. Pārsteidzoši ir tas, ka tas ir izveidots, pateicoties tikai viena cilvēka entuziasmam. Aškans Hagšenas (Ashkan Hagshenas) paralēli medicīnas studijām ir arī LU lektors - pasniedz persiešu valodu. Viņš pārzina sešas valodas un ir dzīvojis daudzās valstīs. Pašlaik - Latvijā.

Šī centra mērķis ir sniegt maksimāli daudz informācijas visiem interesentiem par Irānu un arī citām Dienvidaustrumu valstīm. Aškans uzskata, ka Latvijā pietrūkst informācijas, cilvēki ir maz vai nepareizi informēti. Kultūras centrā var uzzināt par Irānu gan no grāmatām, gan videokasetēm, var apskatīt vienreizējus roku darbus. Informācija ir nepieciešama visiem, un tieši to var iegūt tikai Aškana vadītajā centrā.

Tiek domāts arī par tālāku attīstību, tostarp arī par studentu apmaiņu. Pēc Aškana vārdiem, iespēju ir daudz, bet Irānas Islama Republikas kultūras centra turpmākā darbība lielā mērā ir atkarīga arī no interesentu aktivitātēm un atbalsta. Līdz šim visvairāk jautājumu ir uzdots par Irānas kultūru, musulmaņu kultūru, par islamu.

Jāpiebilst, ka liela loma centra tapšanā ir Ekonomikas un vadības fakultātes dekānam prof. E. Vasermanim, kā arī Irānas vēstniecībai Latvijā.

Irānas Islama Republikas centrs atrodas Aspazijas bulvārī 5, 202. telpā.

LINDA KALNIŅA

Līgums ar igauņiem

Mācību prorektors Juris Krūmiņš un menedžmenta direktors Ants Urvaks no ORACLE Tallinā - 28. janvārī parakstīja līgumu par igauņu firmas programmatūras nodošanu Latvijas Universitātei.

foto - TOMS GRĪNBERGS

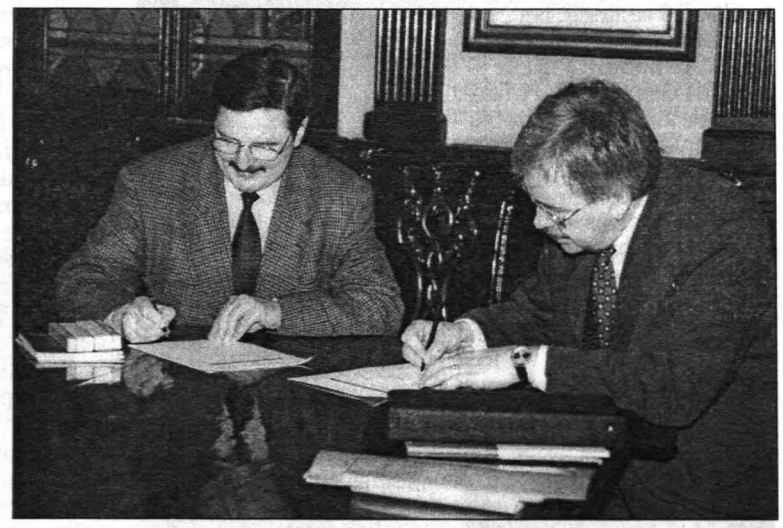

No kreisās: LU mācību prorektors Juris Krūmiņš un Ants Urvaks

SVEICAM

Stipendija, kura dota no sirds

◀ 1. lpp.

sies – tādēļ tas man bija ļoti jauks un negaidīts pārsteigums.

Manuprāt, ir ļoti daudz tādu dzīves pabērnu, kuriem kaut kas tamlīdzīgs būtu nepieciešams."

Zanda mācās sociālā darba bakalaura programmā, jo tas viņu ļoti interesē. Pirms tam studējusi Kultūras akadēmijā socioloģiju, bet sapratusi, ka sociālais darbs ir sirdij daudz tuvāks. Viņa vēlme ir, lai, apgūstot specialitāti, būtu vairāk prakses, veidotos pieredze. Lai arī mācībspēki būtu vairāk pieredzes bagāti. Citādi ir gadījies tā, ka mācībspēks pasaka: "Ziniet, es nekad neesmu strādājis šo darbu, bet grāmatā ir rakstīts tā..."

Zanda strādā fakultātes Politikas zinātnes, filosofijas un socioloģijas bibliotēkā. Viņai ir pretimnākoši kolēģi, ir lieliski iespējams apvienot mācības ar darbu.

Stipendijas saņemšana **Zandai** bijis pārsteigums, jo konkursos parasti nepiedaloties – biedējot tas, ka nelaimēsies. Šoreiz riskējusi un tas attaisnojies.

Eduardam jau skolas laikos ļoti patikusi matemātika, fizika, datorika un programmēšana. Pēc vidusskolas iestājies studēt Fizikas un matemātikas fakultātes datorzinātņu programmā, jo sapratis, ka tā ir viņa nākotne. Liela autoritāte viņam ir mācībspēks, emeritētais docents Vilnis Detlovs, kura lekcijās viss ir saprotams un iespējams nopelnīt "desmitniekus".

Eduards strādā izdevniecībā, un slodze ir liela, apvienojot darbu ar mācībām. Taču jāstrādā ir, jo viņš ir no sešu bērnu ģimenes un finansiāli nevar atļauties tikai mācīties.

Par saņemto stipendiju viņš ir ļoti gandarīts un to izlietos kādam nopietnam mērķim.

Ieva Universitātē iestājusies pēc Amatniecības vidusskolas absolvēšanas. Fakultātē ir jau labi iejutusies un studijas viņai ļoti patīk. Viņa ir gandarīta par saviem kursabiedriem un uzskata, ka viņai ir ļoti jauks kurss. Ievas vēlme ir, lai būtu pēc iespējas vairāk informācijas par dažādiem "C" daļas kursiem.

Visi četri studenti – Inese, Zanda, Ieva un Eduards – no sirds ir pateicīgi Ligitai Andersones kundzei par saņemto stipendiju. Savukārt Studiju daļas vadītāja Lolita Spruģe vēlēja, lai jauniešiem veicas arī turpmāk!

MĀRA SADOVSKA

Latvijas Ģimenes centrs sadarbībā ar Latvijas psihoterapijas Asociāciju Apvienību un Latvijas Universitāti rīko seminārus psihologiem, psihoterapeitiem un sociāliem darbiniekiem

04.03.2000. (10.00 - 16.00) par tēmu *"Psihoanalītiskā Pieeja Robežpersonu Psihoterapeitiskā Ārstēšanā"*.

Pieteikšanās pa tālruni: **7x135277** (9.00 - 20.00)

DOMĀSIM KOPĀ

"Cilvēkiem apnicis pārtikt no frāzēm"

Latvijā šobrīd daudz tiek lietoti vārdi 'globalizācija', 'universalizācija', runājam par virzību uz Eiropas Savienību un tajā pašā laikā domājam, kā nepazaudēt identitāti, nacionālo pašapziņu. Kur šobrīd atrodamies un kas notiek ar mums, par to savās pārdomās ar laikraksta lasītājiem dalās LU docents OJĀRS SKUDRA.

Viņš ir mācībspēks komunikāciju studiju nodaļā, un studenti pie docenta apgūst tādus mācību kursus kā ievads studijās, sabiedriskās attiecības (Public Relations), komunikācijas attiecību menedž-ments, ietekmējošā komunikācija. Docents vada seminārus arī maģis-trantiem.

Komunikāciju jomā Latvijā pietrūkst zinātnisku pētījumu

Jēdziens ietver sevī dažādas sfēras - tā ir gan komunikācija kā process, gan kā parādība un attiecas ne tikai uz cilvēkiem, bet arī uz dzīvniekiem. Mēs studējam sociālās komunikācijas, kas attiecas uz cilvēku sabiedrību. Tās galvenās sfēras ir sabiedriskās attiecības, žurnālistika, reklāma, daļēji arī mārketings, propaganda un tamlīdzīgas lietas.

Kā Komunikāciju studiju nodaļa mēs nevarētu pastāvēt bez sadarbības ar ārzemju augstskolām. Cieša tā ir ar ASV, arī ar dažām Vācijas augstskolām. Veidojas sadarbība ar Leipcigas Komunikācijas un mediju zinātnes institūtu saistībā ar sabiedriskajām attiecībām.

Mūsu bibliotēku sauc *Freedom Forum* - arī tā no satura viedokļa atspoguļo šo sadarbību.

Latvijā oficiāli komunikāciju zinātne nepastāv. Zinātņu padome atzīst masu komunikācijas teorijas, un tās ir literatūrzinātnes ietvaros. Komunikāciju zinātnes teorija ir pilnīgi jauna joma Latvijai. Arī par sevi varu teikt, ka pēc izglītības esmu vēsturnieks, bet pēdējo desmit gadu laikā esmu apguvis komunikācijas zinātni. Latvijā ļoti pietrūkst zinātnisku pētījumu šajā jomā, un tādēļ pieticīgais ieguldījums, ko dod mūsu maģistranti, arī ir būtisks mācību procesam. Būs arī pirmie doktorandi, kas aizstāvēs disertācijas šajā jomā, un viņi būs "īstie" komunikācijas zinātnēs Latvijā.

Manuprāt, būtu pareizi, ja starptautiskās un globālās komunikācijas kaut kādā aspektā studētu ne tikai komunikācijas studiju nodaļas studenti, bet arī politologi, vēsturnieki, ekonomisti un citi. Tas pieder pie izglītota cilvēka "minimuma", kurš uzskata, ka Latvija ir "atvērta" valsts.

Pārejas periods no padomju laika sistēmas uz demokrātiju un tirgus saimniecību ir beidzies

Nereti runājam par to, kā Latvijai nepazaudēt sevi un palikt nacionālai. Manuprāt, jāizšķir divas lietas. Pirmā - diskusijas medijos, tātad masu komunikācijas līmenī, otrs aspekts šai diskusijai ir zinātnisks. Diskusijā medijos piedalās arī mūsu politiķi.

Jau teicu, ka Latvijā pētījumu nav, un, ja nav zinātnisku pētījumu, diskusija nevar būt dziļa un kompetenta. Līdz ar to mēs nezinām, kāda ir mūsu sabiedrība, kā tā reaģē uz šiem procesiem - kā reaģē uzņēmēji, patērētāji, masu mediji.

Vēlos minēt kādu piemēru.

Esam saņēmuši divus izdevumus. Pirmais - "Latvija. Pārskats par tautas attīstību 1999. gadā", bet otrs ir dokuments par Latvijas tautsaimniecību 1999. gadā. Pasākumos saistībā ar pārskatu piedalījās Latvijas prezidente Vaira Vīķe-Freiberga un izteicās, ka mēs neatrodamies situācijā, kad varētu uzskatīt, ka pārejas periods no padomju laika sistēmas uz demokrātiju un tirgus saimniecību ir noslēdzies. Taču šajos pasākumos piedalījušies autori, kas savukārt apgalvo, ka šis periods ir jau beidzies. Šajā jautājumā mums ir atšķirīgi viedokļi. Tas lieku reizi pierāda - ko mēs runāsim par globalizāciju, ja mūsu iekšējā jautājumā nav vienotu viedokļu zinātnieku, augstāko valsts amatpersonu vidū par to, kāds ir tas process pēc būtības, kad tas ir beidzies, kādi ir rezultāti utt.

Vēl gan neesmu paspējis iepazīties ar šī pārskata tekstu par Latvijas attīstību, kurā runāts par globalizācijas tendencēm un kā tās iespaido Latviju. Varbūt tas būs mazliet snobiski, ko atļaušos tagad teikt. Zinot, kas notiek pētnieciskajā jomā, vēlos apgalvot, ka tie ir vispārējie pieņēmumi, kas balstās uz to, ko citās valstīs zinātnieki ir teikuši par globalizāciju. Tie nebalstās uz konkrētiem pētījumiem Latvijā. Ja dažādās dzīves jomās turpināsim šādi vispārēji spriest par mūsu attīstību, tad rezultāts būs tāds, kāds ir šobrīd. Piemēram, ja paskatāmies pārskata par Latvijas tautsaimniecības attīstību rekomendāciju daļā, kas ir beigās, tad redzam, ka tajā nav jēdziena "globalizācija" un Latvijas līdzdalības šajos procesos. Nav arī nevienas rekomendācijas, kura skartu globalizācijas problēmu, par kuru it kā mums stāsta pārskats par tautas attīstību 1999. gadā. Rodas iespaids, ka vai nu cilvēki, kuri tautas pārskatu sastādījuši, ir nekompetenti, vai arī rekomendāciju autori, kas spriež par tautsaimniecības attīstību, ir nekompetenti šajos jautājumos. Varbūt ir vēl kāds cits cēlonis? Diemžēl, šāda līmeņa diskusijas Latvijā notiek nereti.

Jānodarbojas ar mūsu sabiedrībā notiekošo procesu pētīšanu

Ja to nedarīsim, nevarēsim reāli novērtēt Latvijas iespējas globalizācijas procesos. Protams, katrs no mums - sociologs, politologs, vēsturnieks, ekonomists vai arī cits speciālists var kaut ko pateikt par to, kas pie mums it kā notiek. Taču, ja tas nebalstās uz nopietniem pētījumiem, tie ir tikai hipotētiski pētījumi un uz tiem nevar bāzēt nopietnu politiku.

Mūsu politisko eliti var sagaidīt nepatīkami pārsteigumi

Latvijas iestāšanās ES mums pašiem ir būtiska lieta un nopietna izšķiršanās. Eiropas kontekstā ir diskusija par to, ka, piemēram, tāda Vācijas pilsēta kā Minhene ar savām priekšpilsētām gatavotos iestāties ES. Protams, ka Eiropas Savienības mērogos šāda mūsu diskusija var izsaukt tikai smaidu, jo Eiropai tā neko būtisku dot nevar. Cita lieta ir ģeostratēģiskā, ģeoekonomiskā jaunā ES robeža ar Krieviju, ja tiek uzņemtas trīs Baltijas valstis utt. Arī tas, ka Baltijas valstis pretendē uz iestāšanos NATO. Šie ir jautājumi, kurus diskutē ne tikai Latvijas sabiedrība un ne tikai Baltijas valstu vadītāji, to dara arī Eiropas valstu un NATO valstu vadītāji. Šos jautājumus diskutē arī Krievija ar ES un NATO valstu vadītājiem. Vai mēs šajā diskusijā spējam piedalīties kompetenti un spējam no šī procesa panākt maksimālu labumu Latvijai?

Rodas šaubas, vai Latvijas politiskā elite spēs sabiedrībai pārliecinoši argumentēt, kādēļ mums tas ir vajadzīgs. Es nerunāju par bailēm no Krievijas, kas, protams, ir arguments lielai daļai latviešu sabiedrības. Taču ne mūsu nacionālajām minoritātēm, nerunājot par krieviem. Vai viņi spēs sabiedrībai paskaidrot, ko nozīmē iestāšanās ES un kādi būs šīs iestāšanās ilglaicīgie rezultāti? Pagaidām viss ir vienas vienīgas frāzes - par labklājību, par drošību un tamlīdzīgi. Nedomāju, ka vēlētājiem ar to vien pietiks, lai viņi izšķirtos referendumā. Ja politiskās partijas, parlaments, valdība un arī citas organizācijas - valstiskās un nevalstiskās - nesāks nopietnu diskusiju par šiem jautājumiem, tad referendumā mūsu politisko eliti var sagaidīt nepatīkami pārsteigumi. Var izrādīties, ka vairs nav runa par iestāšanos ES. Ja tajā brīdī šo Krievijas baiļu kārti nevarēs izspēlēt, var izrādīties, ka ekonomiskās kārtis ir ļoti vājas...

Mums nav alternatīvas ES

Tie, kuri ir par iestāšanos, bez bailēm no Krievijas un bez abstraktās labklājības neko citu nav spējīgi pateikt. Taču ES pretiniekiem argumentu ir vēl mazāk. Te atkal vietā piemērs, ko runājām ar studentiem kursā "Ietekmējošā komunikācija". Psiholoģijā ir alternatīvo personības konstruktu teorija. Tās autors ir psihologs Kellijs. Viņa doma ir, ka cilvēks analizē apkārtējo pasauli, izmantojot konstruktus.

Konstrukts "Eiropas Savienība" nav tas pats, kad es saku: "Eiropas Savienība", bet gan kaut kas plašāks un sarežģītāks. Viena daļa cilvēku saka: "Mēs iestājamies jaunā Padomju Savienībā!" Būtiskas atšķirības nav no nacionālās identitātes un Latvijas valstiskuma viedokļa. Teicu saviem studentiem, ka šie cilvēki nesaskata konstruktam "PS-RS" alternatīvu konstruktu "ES". Tādēļ, ka viņu praktiskā dzīve brīvajā, neatkarīgajā Latvijā neasociējas ar tādu pašu dzīvi tirgus saimniecības un demokrātijas apstākļos kā Zviedrijā, Somijā, Vācijā un citur. Viņiem nav alternatīva konstrukta (ES kā tirgus saimniecības un demokrātijas alternatīva Padomju Savienībai), kas nebija ne demokrātija, ne tirgus saimniecība.

Ja cilvēki to tā neuztver, tad vaina ir jāmeklē mūsu sabiedrībā, nevis ES. Domāju, ka ar runāšanu, propagandēšanu, sabiedrisko attiecību kampaņām būs krietni par maz. Cilvēkiem nepieciešams, lai izmaiņas notiktu viņu reālajā dzīvē, vidē, kur viņi strādā un darbojas. Tikai tad viņiem būs pārliecība – jā, mēs ejam pareizajā virzienā.

Latvijas politiskajai elitei nepieciešams attīrīšanās process

Tā ir ieslīgusi daudzās problēmās - gan korupcijā, gan pedofilijā, gan citās. Rodas iespaids, ka šī elite nespēj daudzus jautājumus risināt tā iemesla dēļ, ka iekšēji ir kļuvusi rīcības nespējīga.

Notiks lielā privatizācija - saistībā ar Latvenergo, Latvijas Gāzi, Latvijas Kuģniecību un varbūt vēl kādu no lielajiem uzņēmumiem. Kad tas būs noticis, tad ES pretiniekiem, var izrādīties, būs papildu argumenti. Latvijā konkrētajā situācijā tā nav viena uzņēmuma privatizācija, bet gan vesela tautsaimniecības nozare, un ap to ir daudzas papildu institūcijas, papildu uzņēmumi, nodarbinātie dažādās citās sfērās. Privatizācija, manuprāt, nesīs sev līdzi šo lielo uzņēmumu konstrukturizāciju jeb, citiem vārdiem, - visu konkurētnespējīgo, tirgus saimniecībai nevajadzīgo daļu likvidēšanu, pakāpenisku cilvēku atbrīvošanu ar mērķi - lai uzņēmumi strādātu jaunā līmenī, kurš atbilst prasībām un konkurētspējai globālajā pasaules tirgū. Kā mūsu jaukie politiķi šos procesus pārdos vēlētājiem nākamajās Saeimas vēlēšanās, grūti iedomāties.

Neesmu redzējis nevienu saprātīgu, ilglaicīgu, ekonomisku prognozi, kura teiktu, ko privatizācija nozīmēs Latvijas nodarbinātībai, iedzīvotāju ienākumiem utt. Parasti saka: "Ļoti ceram, ka tā būs..."

Ar to šodien ir par maz, lai varētu par šiem jautājumiem kompetenti runāt ar sabiedrību. Cilvēkiem ir apnicis pārtikt no frāzēm. Šī iemesla dēļ, manuprāt, arī ir svārstības ap valdību - kā to veidot, kā pārveidot utt. Jo valdības pārstāvji labi saprot, ka cilvēki vairāk vai mazāk neapzināti ir sākuši meklēt alternatīvu. Viņiem palēnām sāk apnikt klausīties, ka ir jādzīvo uz iztikas minimuma robežas, un viņiem neviens neizskaidro, ka pēc trim vai pieciem gadiem stāvoklis varētu mainīties noteiktiem slāņiem.

Ir skaidri pasakāms, kas tie par slāņiem, kas tās par nozarēm, kas tie par uzņēmumiem, kāpēc tas tā varētu būt, jo tiek darīts tas, tas un tas. Diemžēl, Latvijas politiskie spēki neko tādu nepiedāvā. Viņi aprobežojas ar to, ka nomainīs vai nenomainīs Nagli, nevis kāds ekonomisks rezultāts būs šai privatizācijai, pierādot to ar konkrētiem skaitļiem. Piemēram, kāds nopirks kādu uzņēmumu, un tā iepriekšējais īpašnieks saņems materiālu kompensāciju. Tā jaunais īpašnieks savas problēmas būs atrisinājis. Šajā gadījumā valsts saņems kaut kādu samaksu par privatizācijas procesu un varēs līdzekļus izmantot, lai "salāpītu" budžetā robus. Taču kas notiks nākošgad, kad vairs nebūs ko privatizēt? Šie jautājumi ir jārisina politiķiem.

Laiks paskatīties uz realitāti

Akadēmiskajam personālam, sociologiem, politologiem, ekonomistiem u. c. būtu jādod iespēja nodarboties ar pētījumu veikšanu un tie būtu jāfinansē. Šobrīd mūsu valstī nav naudas šiem pētījumiem. Ja šādas naudas nav, tad, manuprāt, attīstīto pasaules valstu kontekstā Latvijai kā valstij nav nākotnes. Nākotne tad būs atsevišķiem indivīdiem, vidējiem un maziem uzņēmumiem, kuri spēs šajā līmenī iekļauties. Taču valsts un sabiedrība tad paliks ārpus iekavām. Tā būs ar Latviju un latviešiem arī visās citās sfērās, ja mēs neesam spējīgi saprast, ka pārejas periods ir beidzies! Manuprāt, tas jau ir noticis pirms trim, četriem gadiem. Mēs dzīvojam pasaulē, kurā mums ilgi nāksies dzīvot, un nekādi brīnumi pēc kaut kāda pārejas perioda noslēgšanās nebūs. Laiks paskatīties uz realitāti tādu, kāda tā ir, un par to arī runāt.

Ir nekaunīgi tagad novelt uz globalizāciju to rezultātu, kāds tas ir. Tas ir tāds tāpēc, ka, iekļaujoties demokrātiskajā un tirgus saimniecības pasaulē, rezultāts nevar būt citāds. Mēs tikai kā indivīdi šajā pasaulē esam spējīgi iekļauties. Mums netrūkst daudz labu un skaistu piemēru visdažādākajās jomās - zinātnē, sportā utt. Ar biznesu, politiku ir krietni problemātiskāk. Šajā vietā es lieku daudzpunktu tādēļ, ka es ceru un domāju, ka atjaunošanās process Latvijas politiskajā un ekonomiskajā elitē ir iespējams.

Iestāšanās ES nekādus brīnumus nenesīs

Kas var nodrošināt vienojošo elementu? Mums saka, ka mēs definēsim nacionālās intereses, virzoties uz ES. Tikai mēs, lūk, sabiedrībai nez kāpēc nevaram pateikt, kas ir nacionālās intereses. Nedrīkstam, jo tas ir konfidenciāls sarunu jautājums. Tādā gadījumā tiek teikts, ka nacionālās intereses ir šo politisko spēku finansētāju intereses. Protams, ka tās nav visas sabiedrības intereses. Loģiski, ka tās ir konfidenciālas, jo nav atklājamas. Jo varētu izrādīties, ka sabiedrībai no tā visa tiek pensiju paaugstinājums par 15 santīmiem un algu vidējais paaugstinājums par Ls 2 pusgadā vai par Ls 5 gadā. Protams, ka sabiedrība par to nebūs sajūsmā.

Uzskatu, ka pienācis laiks patiesi raksturot to stāvokli, kādā esam nokļuvuši. Iestāšanās ES brīnumus nevienam nenesīs. Tieši otrādi, darba kļūs vairāk, tas būs vēl smagāks, kādai daļai labāk apmaksāts, bet ne vairākumam. Saprotu, ka politiķi to nevar pateikt, jo par tādiem vārdiem cilvēki nebalso. Manuprāt, pašreizējie politiķi negrib vai nespēj runāt ar cilvēkiem par šiem jautājumiem. Neticu, ka demokrātijā ar cilvēkiem nevar runāt atklāti par visiem jautājumiem un atrast ar viņiem saprašanos. Arī tad, ja ir jārēķinās, ka vairākums būs tikai 51% un mazākums - 49%. Cita ceļa mums vienkārši nav.

Akadēmiskās aprindas šajā ziņā varētu darīt daudz. Nebūtu jāpiedalās diskusijās ar politiķiem tādā līmenī, kā to vēlas politiķi un viņu finansētāji. Akadēmiskajām aprindām ir jādiskutē par problēmām atbilstoši savam skatījumam, savā līmenī, un tam ir citi kritēriji, citi atskaites punkti. Domāju, ka tāda saruna ar sabiedrību daudz lielākā mērā kalpotu Latvijas interesēm un arī politiskās elites interesēm.

> "Manuprāt, būtu pareizi, ja starptautiskās un globālās komunikācijas kaut kādā aspektā studētu ne tikai komunikācijas studiju nodaļas studenti, bet arī politologi, vēsturnieki, ekonomisti un citi. Tas pieder pie izglītota cilvēka "minimuma", kurš uzskata, ka Latvija ir "atvērta" valsts."

MĀRA SADOVSKA

JŪSU ZINĀŠANAI

SOCRATUS stipendija - lieliska izdevība!

◀ 1. lpp.

mēnesī, bet 400. Katrā ziņā, kā tas būs turpmāk, rādīs LU uzkrātā pieredze pēc šā semestra, kā arī tiks ņemti vērā to studentu ieteikumi, kas studē ārzemēs šajā semestrī.

Ja LU piedalās Socratus projektā un sūta savus studentus mācīties ārvalstu universitātēs, tad, protams, šā paša projekta ietvaros iespējamas arī ārvalstu studentu studijas pie mums. Jāņem vērā, ka Socratus programma Latvijā darbojas pirmo gadu, bet citās valstīs (Francijā, Itālijā, Spānijā, Somijā u. c.) šis projekts ir pazīstams jau sen. Un tas nozīmē, ka, droši vien, ar katru gadu palielināsies ārzemju studentu skaits arī mūsu jaukajā LU.

Ar laiku, tāpat kā citās Socratus projekta dalībuniversitātēs, arī LU attīstīsies Socratus/Erasmus studentu iniciatīvas grupa - tie studenti, kas šā projekta ietvaros jau pabijuši ārvalstīs, palīdzēs atbraukušajiem citu valstu universitāšu studentiem labāk iejusties un izprast mācību sistēmu LU, kā arī dos vērtīgus padomus tiem, kas grasīsies braukt studēt citur.

Šopavasar visu varēs uzzināt, individuālā kārtā vēršoties pie mums - atbraukušajiem studentiem, kurus pārzina LU Ārējo sakaru daļa.

Katrā ziņā tu, LU student, ņem vērā, ka tagad ir reāla iespēja piepildīt savu lielo sapni un doties studēt ārvalstīs. Gan visu par Socratus, gan par citām stipendijām var uzzināt LU Ārējo sakaru daļā, kur strādā ļoti atsaucīgi cilvēki.

Otra iespēja, protams, Internetā - LU mājas lapā, sadaļā "Jaunumi". Svarīgi saprast, ka viss, vismaz man, sākās no pavisam neliela sludinājuma pie ziņojumu dēļa. Nepaej tādam garām!

Par to, kāpēc ir vērts doties studēt ārpus Latvijas robežām, es domāju, nav ilgi jādomā, bet tomēr, ja nav īstas pārliecības par to, kā tas ir - studēt, piemēram, Vācijā - par to kādā citā rakstā "Universitātes Avīzē"!

Ar sveicieniem
no Brēmenes -
ANDRIS ŠIROVS,
Bioloģijas fakultāte

Latvijas Skolēnu Padomes paziņojums

Skolēnu Padome pret līdzdalības maksu augstskolās

Latvijas sabiedrība nav gatava vispārējas līdzdalības maksas ieviešanai. Krasi samazināsies studētgribētāju skaits un vēlāk cilvēkus būs sarežģītāk piesaistīt augstākās izglītības iegūšanai. Ilglaicīgā skatījumā valstij jānodrošina valsts finansēta izglītība lielākajai daļai Latvijas studentu. Šodienas globalizācijas tendences un informācijas sabiedrības attīstība liecina, ka tautsaimniecības attīstībai svarīgākās ir tieši investīcijas izglītībā un informācijas tehnoloģijās.

Ņemot vērā to, ka šībrīža 11., 12. klases skolēni jau tagad ir izšķiršanās priekšā par studijām tajā vai citā mācību iestādē, aicinām LR Ministru kabinetu strikti un noteikti atteikties no idejas ieviest vispārējo līdzdalības maksu augstskolās un pēc iespējas ātrāk paziņot šo lēmumu sabiedrībai. Uzskatām, ka šis ir tas gadījums, kad skolēnu un studentu organizācijām nav jāapmierinās ar pasīviem iebildumiem, bet jālieto visas nozīmīgās aktīvā protesta formas, kuras nav pretrunā ar LR normatīviem aktiem.

JĀNIS CUNSKIS,
Latvijas Skolēnu Padomes
priekšsēdētājs

Zinātniskā konference LU

16. februārī LU Zinātniskās konferences 58. sekcijā "Konkurētspējīgas izglītības nodrošināšana studijās universitātēs" uzstājās vairāki lektori.

JĀNIS STONIS, Studiju informācijas centra direktors, savā referātā par augstākās izglītības un universitāšu pārvaldes tendencēm Eiropā un Latvijā atzīmēja, ka, runājot par kvalitāti vispārīgi, pēdējo 50 gadu laikā pasaulē ir izkristalizējušies trīs līmeņi: kvalitātes kontrole, kvalitātes nodrošināšana un visaptveroša kvalitātes vadība.

J. Stoņa pētījumu loks saistās ar augstskolas vadības kvalitāti tās visplašākajā nozīmē, kas sevī ietver gan augstākās izglītības pārvaldi, valsts un universitāšu attiecības, gan augstskolas iekšējās pārvaldes struktūras.

Lai gan Eiropas augstākās izglītības sistēmās ir rodami ļoti dažādi attīstības modeļi un ceļi, noteiktos attīstības posmos iespējams atrast noteiktas kopējas pazīmes.

J. Stonis savā referātā īsumā aplūkoja Dānijas augstākās izglītības modeli. Lektors īsi raksturoja klasisko iekšējo universitātes vadības modeli jeb meritokrātisko vadību; šajā modelī universitāti vada profesoru elite. Lektors īsi aplūkoja arī sabiedriskās kontroles modeli, tajā universitāte tiek uzskatīta par sabiedrības integrētu daļu. Šie modeļi tika skatīti arī vēstures kontekstā. Pēc 1981. gada budžeta reformas Dānijā tika akceptētas Amerikas tipa studiju struktūru individuālas studijas. 1933. gada Universitāšu likumā tika akcentēta nepieciešamība pēc profesionālas vadības, tika paaugstināta rektora kompetence gan universitātes iekšējos, gan ārējos jautājumos, tomēr jaunajā sistēmā mazinājās studentu ietekme. Studentiem nozīmīga loma palika Studiju padomēs.

Salīdzinājumam J. Stonis īsi aplūkoja Tartu universitātes attīstības plānu. Tajā noteikts, ka "pārveidojot universitāti no padomju sistēmas uz rietumu universitāšu modeli, ir būtiski panākt dekāna lomas maiņu, dekāniem jābūt atzītām personībām kādā no fakultātē pārstāvētām zinātņu nozarēm."

Analoģiski J. Stonis apskatīja arī Austrijas izglītības modeli (1995. gads), kas pārstāv Humbolta modeli. Austrijas universitātes ir piedzīvojušas līdzīgas pārmaiņas. Daudzās valstīs, neraugoties uz dažādiem vēsturiskiem darbības modeļiem, virzība uz profesionālu vadību ir visai noteikta. J. Stonis uzsvēra, ka profesionāls universitātes darbības modelis nozīmē spēcīgu, uz noteiktu laiku ievēlētu, akadēmisku līderu sadarbību ar profesionāliem menedžeriem un koleģiālu lēmējinstitūciju līdzāspastāvēšanu.

Lektors atzīmēja, ka katras universitātes attīstībai šodienas Eiropas situācijā jānotiek saskaņā gan ar tās vēsturiskajām tradīcijām, gan nacionālajām interesēm, gan Eiropas kopējā kontekstā (Lisabonas deklarācija, Boloņas deklarācija, aktivitātes vienotas Baltijas izglītības telpas kontekstā u. c.). Šī iemesla dēļ katrai universitātei, t. sk. Latvijas Universitātei, attīstībā būtu jāvadās no visiem šiem kritērijiem.

Pēdējo 3 – 5 gadu izteiktākās tendences augstākās izglītības pārvaldē ir:

· pāreja uz līgumattiecībām starp ministriju un universitāti, kā arī rektoru un fakultāti;

· pāreja uz rezultātu orientētu vadību.

Lektors J. Stonis uzsvēra, ka Latvijas Universitātē pieejai tālākai attīstībai jābūt kompleksai un viens no iespējamajiem attīstības variantiem ir lēmumu pieņemšanas un atbildības decentralizācija, nodrošinot vienota budžeta finansēšanu.

Runājot par Universitātes attīstības tuvākajiem uzdevumiem, J. Stonis atzīmēja, ka dot precīzas rekomendācijas ir grūti. Tai pašā laikā ir jautājumi, kuri gaida risinājumus, piemēram, pretrunas dažādos likumdošanas aktos, kas sarežģī augstskolu darbību. J. Stonis ieteica darbības aspektus, kas būtu jāapsver, lai uzlabotu augstākās izglītības sistēmas un Latvijas Universitātes darbību.

Lekcijas nobeigumā J. Stonis atzīmēja, ka LU pārvaldes shēma būtu jāveido pēc profesionāliem principiem, nodalot akadēmisko un administratīvo funkciju veikšanu; būtu nepieciešams mainīt vēsturisko LU pārvaldes shēmu, panākot administrācijas vienotu darbību, kas likvidētu pastāvošo dublēšanos un ļautu attīstīt jaunus darbības virzienus.

Docente LOLITA SPRUĢE lekcijā "Studiju kvalitātes nodrošināšana universitātēs" atzīmēja, ka nepieciešams reorganizēt Universitātes darbu kvalitātes uzlabošanas vārdā. Kvalitāte – tā var būt mērķis būt labākajam; pati kvalitāte var būt mērķis; kvalitāte kā pārmaiņas.

Lektore uzsvēra, ka augstākās izglītības kvalitātes sistēmas prasībās būtiska ir vadības atbildība. L. Spruģe īpaši izdalīja kvalitātes novērtēšanas stiprās puses (piemēram, augsts LU prestižs), draudus (palielinās ārzemju studentu skaits), vājās puses (nepietiekams finansējums) un iespējas (piemēram, vienkāršot iestājpārbaudījumus).

Atsevišķi tika runāts par kvalitātes vadības stiliem – tādiem kā dokumentārais, nedokumentārais u. c.

Nākamajā numurā informēsim par citiem referātiem.

ANDA LASE

Pārskats par tautas attīstību

Melngalvju namā tika prezentēts ANO izdevums "Latvija. Pārskats par tautas attīstību 1999". Šis pārskats izceļ četrus globalizācijas virzošos spēkus: jaunus tirgus, jaunas tehnoloģijas, jaunus aģentus un normas. Prezentācijā piedalījās arī Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga. Viņa uzsvēra, ka ir svarīgi izprast globalizāciju, jo Latvija atrodas pārejas posmā. Pēc prezidentes teiktā, šajā gada pārskatā tiek skarti būtiski jautājumi, kas attiecas uz valsts nākotni, tajā ir gan analīze, gan ieteikumi, kas valdībai liks pārdomāt tālāku rīcības stratēģiju.

ANO Attīstības programmas pastāvīgais pārstāvis Jans Sands Sorensens uzskata, ka globalizācija ir ne tikai Latvijas, bet arī pārējo pasaules valstu problēma. Viņaprāt, "Latvija. Pārskats par tautas attīstību 1999" pirmo reizi Latvijā vispusīgi un svarīgos aspektos izanalizē, kādas problēmas globalizācija izvirza ekonomiskās politikas veidošanā, izglītības darbā, zinātnē un jaunu tehnoloģiju izstrādāšanā un kā tā skar Latvijas un tās iedzīvotāju kultūru un identitāti. Pārskats var būt noderīgs ne tikai politikas veidotājiem un ierēdņiem, bet arī zinātniekiem, mācībspēkiem un studentiem, uzskata J. S. Sorensens.

Ieskatam neliela informācija no pārskata.

Lielākā daļa vidējā līmeņa mācību iestāžu beidzēju orientējas uz augstākās izglītības ieguvi. Vidusskolēni galvenokārt orientējas uz to, ka pēc skolas beigšanas viņi mācības turpinās Latvijas Universitātē (70,6% rīdzinieku un 40,1% lauciniekū) vai kādā citā augstskolā (attiecīgi 33,7% un 60,1%). Interesanti, ka uz mācībām un darbu ārzemēs vairāk orientējušies lauku, nevis Rīgas jaunieši. Lielākā daļa skolēnu visai piesardzīgi vērtē savas iespējas gūt panākumus tirgus ekonomikas apstākļos Latvijā, tomēr optimistu ir vairāk nekā pesimistu.

90. gadiem raksturīga ir tendence, ka strauji pieaug studētgribētāju skaits. Augstskolās uzņemto skaits pārsniedz vidusskolu beidzēju skaitu. Tam ir gan demogrāfiski, gan sociāli cēloņi. Tiek prognozēts, ka maksimālais uzņemto studētgribētāju skaits Latvijā sagaidāms pēc 7 - 8 gadiem (120 - 150 tūkstoši), pēc tam studentu skaits strauji samazināsies.

Pēdējos gados strauji palielinājies to studentu skaits, kuri par savām studijām maksā (64%). Pieaugot maksas studentu skaitam, arvien aktuālāks kļūst jautājums, pēc kādiem principiem tiek atlasīti studenti, kas mācās par valsts budžeta līdzekļiem. Ja šis process nebūs pietiekami caurredzams un kontrolējams, veidosies pamats korupcijai. Vidusskolas galaeksāmenu vai augstskolas iestājeksāmenu atzīme vairs nav tikai zināšanu novērtējums, tā kļūst par pamatu augstākās izglītības finansējuma dabūšanai. Grūtības rada tas, ka jāizšķiras nevis par dažiem ļoti izciliem audzēkņiem, kuriem piešķirt finansējumu, bet gan par robežu starp tiem, kurus valsts finansēs, un tiem, kurus nefinansēs.

Pēdējos gadus visvairāk topošo studentu izvēlējušies tādus studiju virzienus kā ekonomika un tieslietas. Jauniešiem, kuri vēlas apgūt sociālās zinātnes, ir daudzkārt mazākas iespējas studēt par valsts budžeta līdzekļiem nekā jauniešiem, kuri izvēlējušies inženierzinātnes vai dabas zinātnes.

Paplašinās Latvijas augstskolu sadarbība ar ārvalstu augstskolām.

Kopējie augstākās izglītības rādītāji vieš optimismu: palielinās augstskolu un studentu skaits, pastāv gan maksas, gan bezmaksas izglītība. Tas novērš uzmanību no izglītības kvalitātes un ļauj nesteidzināt reformas šajā jomā. Sabiedrības bailes zaudēt bezmaksas augstāko izglītību ir lielākas par vēlēšanos uzlabot augstākās izglītības kvalitāti.

Augstais jaunatnes bezdarba līmenis liecina, ka nav viegli no izglītošanās pāriet uz darbaspēka tirgu.

Izglītības reforma Latvijā ir ievilkusies, un nav atrisināti svarīgi izglītības kvalitātes paaugstināšanas jautājumi, piemēram, par skolotāju algām. Savukārt ļoti strauji tiek īstenotas pārmaiņas, kurām būtu vajadzīga apdoma un pakāpeniba, piemēram, izvēles mācību priekšmetu ieviešana vidusskolās vai pāriešana uz maksas augstāko izglītību.

Pārskats ir pieejams arī internetā: *www.undp.riga.lv*

LINDA KALNIŅA

RE,KĀ

Mazliet par atmiņu

Tava atmiņa var būt ideāla, bet, ja nākas atcerēties pārāk daudz, sīkumi var aizmirsties. Svarīgi ir atšķirt nozīmīgo no mazsvarīgā. Ikdienas stress ir atmiņas ienaidnieks. Lielisks līdzeklis pret stresu var būt vienkārša, īsa meditācija, pastaiga. Svaigs gaiss pozitīvi ietekmē smadzeņu darbību. Krustvārdu mīklu risināšana arī ir labs līdzeklis prāta asināšanai un atmiņas trenēšanai. Pildspalva ir tavs labākais draugs cīņā ar aizmāršību. Ieteicams sistematizēt ieradumus. Klasiskais piemērs ar mūžam pazaudētajām brillēm: "Kur gan es tās noliku?" Vai prātīgāk nebūtu tās glabāt vienā noteiktā vietā?

Regulāra neizgulēšanās, satraukums un depresija postoši ietekmē atcerēšanās spējas. Par laimi, šī ietekme ir īslaicīga, atliek vien likvidēt cēloņus.

* Kādēļ mēs atceramies katru tās dziesmas vārdu, ko klausījāmies pusaudžu gados? Zinātnieki noskaidrojuši, ka laiks starp 17 un 24 gadiem ir mūsu dzīves spilgtākais periods - pirmā mīlestība, darbs utt. Šie pirmie iespaidi ir tik spilgti, ka paliek atmiņā līdz vissīkākajām niansēm.

* Gatavojoties eksāmenam, materiāls paliks prātā labāk, ja to apgūsi pa fragmentiem ilgākā laikā, nevis visu apjomu uzreiz pēdējā dienā.

* Nedaudz šokolādes vai kafijas būs lielisks stimuls tavai smadzeņu darbībai. Tikai nepārspīlē!

Pēc ārzemju preses -
ANDA LASE

Vēlēšanas nāk!

Šogad – sīva konkurence

LU Studentu padomes vēlēšanām reģistrēti septiņi kandidātu saraksti – par diviem vairāk nekā iepriekšējās vēlēšanās. Arī kandidātu skaits pieaudzis aptuveni par 50%, un par katru vietu LU Studentu padomē cīnās 6 pretendenti.

Atkal par balsīm sacentīsies Nacionālā apvienība, Paisums un Kosmosa noslēpumu zinātājs – trīs galvenie un visilgāk darbīgie saraksti LU SP. Nosaukumu mainījis Saules Spēks – šoreiz daudzi tā pārstāvji atrodami Dubultajā sarakstā. Ir arī trīs jauni saraksti, kas lielā mērā saistīti tikai ar vienu fakultāti: Jāņi (Juridiskā), "Savējie" (Vēstures un filozofijas) un Mazie oranžie (Fizikas un matemātikas).

Jāteic, interesi par LU Studentu padomes vēlēšanām izrādīja vairāk grupējumu. Veidlapas paņēma arī Tautas partijas Jaunatnes organizācijas pārstāvis, tomēr atbilstīgs saraksts tā arī netapa iesniegts. Tautas partijas jaunieši gan kandidē vairākos citos sarakstos. Divas minūtes pēc kandidātu sarakstu iesniegšanas beigām ieradās vēl divu sarakstu iesniedzēji: cita daļa pērnā Saules Spēka ar nosaukumu "Par valsts finansētām studijām – savādi gan" un jaunieši no Ekonomikas un vadības fakultātes. Vēlēšanu komisija šos sarakstus nereģistrēja, diemžēl tāds pats liktenis piemeklēja arī divus laikā iesniegtus kandidātu sarakstus.

Jaunatnes sociāldemokrātisko savienību iegāza tas, ka viens no trīs oficiālajiem saraksta iesniedzējiem bija parakstījies citā sarakstā. Savukārt KNZ vēlējās startēt ar veseliem diviem sarakstiem: ne tikai ar līdzšinējo nosaukumu, bet arī saucoties Kosmosa noslēpumu zinātājs plus. Tomēr šis saraksts tika iesniegts bez parakstītājiem – parakstītāju lapā nebija norādīts, par kāda saraksta iesniegšanu studenti parakstījušies. Kosmosa noslēpumu zinātāji ar Vēlēšanu komisijas lēmumu gan mierā nelikās un šī raksta tapšanas brīdī meklē taisnību LU vadībā un Senātā.

Fakultāšu sadalījumā kandidē visu fakultāšu studenti, gan dažādā skaitā un saistīti ar dažādiem kandidātu sarakstiem. Tiesa, kādas fakultātes studentu skaits sarakstā nebūt negarantē uzvaru tajā: divi kandidāti, kas aktīvi darbojas fakultātes studentu pašpārvaldē vai citādi ir plaši pazīstami, var būt vairāk vērti nekā divdesmit citi no vienas mācību grupas. Tomēr daļēju priekšstatu kandidātu sadalījums pa fakultātēm sniedz:

Fakultāte	Nacionālā apvienība	Dubultais saraksts	Paisums	Jāņi	"Savējie"	Mazie oranžie	Kosmosa noslēpumu zinātājs	Kopā
Bioloģijas							4	**4**
Ekonomikas un vadības	3	3	22				3	**31**
Filoloģijas	2	6		1				**9**
Fizikas un matemātikas	2	1		2		21	3	**29**
Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu	4	2					7	**13**
Juridiskā	2	8		13				**23**
Ķīmijas						1		**1**
Medicīnas	2							**2**
Pedagoģijas un psiholoģijas	4	1				1	8	**14**
Svešvalodu		2				1		**3**
Teoloģijas	3		2					**5**
Vēstures un filozofijas	3	2	1	3	11			**20**
Kopā	**25**	**25**	**25**	**19**	**11**	**24**	**25**	**154**

Lai maķenīt palīdzētu gūt priekšstatu, kādi ir saraksti, (ne)atkarīgais eksperts lūdza ar tiem saistītas personas atbildēt uz dažiem jautājumiem:

1. Šķiet, galvenā studentu problēma šobrīd ir – vai ieviest vispārēju maksas izglītību. Kāds ir Jūsu saraksta viedoklis par to? Vai varat minēt vēl kādu svarīgu sava saraksta iezīmi?

2. Kuri saraksti ir galvenie Jūsu sāncenši un kuri – sabiedrotie?

3. Cik LU SP locekļa mandātu gūs Jūsu saraksts?

Ritvars Eglājs, Nacionālā apvienība:

1. Mēs esam pret vispārēju maksas izglītību. Mēs esam nopietnākais saraksts LU SP, kas turklāt apvieno daudzu fakultāšu pārstāvjus, nevis dažu vai tikai vienas.

2. Darba pieredze LU SP liecina, ka sadarboties var ar visiem sarakstiem. Manuprāt, neskaitot Nacionālo apvienību, visvairāk balsu gūs Paisums un KNZ.

3. 8.

Juris Pūce, Dubultais saraksts:

1. Kandidātu vairākums ir pret vispārēju maksas izglītību. Īpaša ir rapšu dzeltenā krāsa mūsu plakātos.

2. Galvenie pretinieki ir KNZ, citādi esam gatavi sadarboties ar jebkuru sarakstu.

3. 7.

Ēriks Samulis, Paisums:

1. Mums nav vienota viedokļa par vispārēju maksas izglītību. 88% mūsu kandidātu studē Ekonomikas un vadības fakultātē.

2. Nopietnākie sāncenši ir Nacionālā apvienība, Dubultais saraksts, KNZ.

3. 10.

Jāņi šī raksta tapšanas brīdī nebija sagatavojuši atbildes.

"Savējie":

1. Saraksta pārstāvji konkrētu atbildi par vispārēju maksas izglītību nesniedza. "Savējie" ir daudzveidīgi – ikviens atradīs sev piemērotu savējā variantu.

2. Sabiedrotie – savējie. Sāncenši – tie, kas mūsu Universitātē nav savējie.

3. Saraksta pārstāvji konkrētu atbildi nesniedza.

Inguna Minusa, Mazie oranžie:

1. Mēs esam pret vispārēju maksas izglītību. Praktiski visi esam oranži, bet ne no Tautas partijas.

2. Zeļļu ielā mums sāncenšu nebūs.

3. 4.

Jānis Švinskis, Kosmosa noslēpumu zinātājs:

1. Mēs esam pret vispārēju maksas izglītību. KNZ ir dzīvesveids, mēs esam vienoti, mums ir līdzīgi uzskati, mums regulāri notiek dažādi pasākumi.

2. KNZ vienmēr bijis opozīcijā.

3. 5.

Kā redzams, kandidātu sarakstu pārstāvju atbildes jau patlaban ļauj teikt, ka arī nākamā LU Studentu padome aizstāvēs jauniešu tiesības studēt valsts pilnībā finansētās studiju vietās. Jācer, ka tādu viedokli paudīs arī LU delegāti Latvijas Studentu apvienības kongresā, kas notiks divas dienas pēc LU SP vēlēšanām – 4.martā.

Kārtējo reizi redzams, ka sarakstu pārstāvji mēdz gaidāmās sekmes vēlēšanās iztēlot lielākas nekā patiesībā gaidāms, tomēr – par laimi – studentus šī sērga skārusi mazāk nekā partijas nopietnākās vēlēšanās. Taču arī te sarakstu pārstāvju prognozes pārsniedz LU Studentu padomes locekļu kopskaitu. Kopumā var prognozēt, ka "vecie" saraksti (Nacionālā apvienība, KNZ, Paisums) drīzāk zaudēs nekā iegūs, bet citiem sarakstiem (Jāņiem, "Savējiem" un Mazajiem oranžajiem) drauds var būt 5% barjera, kas jāpārvar, lai gūtu pārstāvību LU Studentu padomē. Ja tomēr jāmin precīzi skaitļi, (ne)atkarīgā eksperta prognoze atbilst 25 vietām LU SP: Nacionālā apvienība – 7 vietas, Kosmosa noslēpumu zinātājs – 7, Paisums – 6, Dubultais saraksts – 3, Jāņi – 2, Mazie oranžie – 0, "Savējie" – 0.

(Ne)atkarīgais eksperts
ALFONS BETONS

1.NACIONĀLĀ APVIENĪBA

1	Elīna Adlere	Juridiskā, 2.
2	Diāna Auziņa	Filoloģijas, 4.
3	Agnese Avotiņa	Vēstures un filozofijas, 3.
4	Māris Bārītis	Teoloģijas, 2.
5	Ivars Bebrišs	Ekonomikas un vadības, 1.
6	Ilze Birka	Medicīnas, 2.
7	Dainis Bonda	Teoloģijas, 4.
8	Ritvars Eglājs	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 4.
9	Inga Ezera	Pedagoģijas un psiholoģijas, 1.maģ.
10	Mareks Gaidamovičs	Vēstures un filozofijas, 3.
11	Oless Hristenko	Vēstures un filozofijas, 2.
12	Inga Ivanova	Filoloģijas, 4.
13	Andris Klepers	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 4.
14	Marija Ābeltiņa	Pedagoģijas un psiholoģijas, 2.
15	Laura Lintere	Juridiskā, 2.
16	Andris Ločmanis	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 3.
17	Pēteris Loža	Medicīnas, 2.
18	Jānis Palkavnieks	Teoloģijas, 2.
19	Diāna Rācene	Fizikas un matemātikas, 3.
20	Roberts Simsons	Ekonomikas un vadības, 1.
21	Jānis Strods	Ekonomikas un vadības, 1.
22	Kristīne Tarasova	Fizikas un matemātikas, 3.
23	Reinis Upenieks	Pedagoģijas un psiholoģijas, 2.
24	Jānis Vaivars	Pedagoģijas un psiholoģijas, 2.
25	Zintis Varts	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 3.

2. DUBULTAIS SARAKSTS

1	Edgars Jaunups	Juridiskā, 3.
2	Juris Pūce	Vēstures un filozofijas, 3.
3	Iveta Aizpura	Filoloģijas, 3.
4	Daila Taurīte	Juridiskā, 3.
5	Anete Simsone	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 2.
6	Pauls Balodis	Filoloģijas, 3.
7	Jānis Pļaviņš	Juridiskā, 1.
8	Dagnija Lāce	Vēstures un filozofijas, 3.
9	Dīvs Reizniecks	Filoloģijas, 2.
10	Santa Melngaile	Juridiskā, 3.
11	Jānis Kalpišs	Fizikas un matemātikas, 3.
12	Kristīne Rilova	Pedagoģijas un psiholoģijas, 3.
13	Debora Pāvila	Juridiskā, 1.
14	Ģirts Salmgriezis	Filoloģijas, 4.
15	Ieva Oškalne	Svešvalodu, 1.
16	Inese Mauriņa	Ekonomikas un vadības, 3.
17	Marika Gribute	Svešvalodu, 3.
18	Laura Millere	Filoloģijas, 1.
19	Kaspars Timermanis	Juridiskā, 3.
20	Ilmārs Zeps	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 2.
21	Aldis Gobzems	Juridiskā, 3.
22	Iļja Voļperts	Filoloģijas, 1.
23	Ilmārs Zaltans	Ekonomikas un vadības, 4.
24	Baiba Jēkabsone	Ekonomikas un vadības, 3.
25	Juris Markevičs	Juridiskā, 3.

3. PAISUMS

1	Andis Malējs	Ekonomikas un vadības, 4.
2	Ēriks Samulis	Ekonomikas un vadības, 3.
3	Inese Saiva	Ekonomikas un vadības, 2.
4	Egita Aizsilniece	Ekonomikas un vadības, 1.
5	Zelma Diāna Vidiņa	Teoloģijas, 2.
6	Ieva Reinberga	Ekonomikas un vadības, 3.
7	Maruta Galeniece	Ekonomikas un vadības, 1.
8	Kārlis Birznieks	Ekonomikas un vadības, 3.
9	Sanita Ādmine	Ekonomikas un vadības, 1.
10	Mārtiņš Hermansons	Teoloģijas, 3.
11	Laura Martiņuka	Ekonomikas un vadības, 3.
12	Uno Gulbis	Ekonomikas un vadības, 1.
13	Jūlija Pitkeviča	Ekonomikas un vadības, 1.
14	Dainis Dārziņš	Ekonomikas un vadības, 2.
15	Ivo Berkolds	Ekonomikas un vadības, 1.
16	Laura Nāburga	Ekonomikas un vadības, 1.
17	Mārtiņš Opmanis	Ekonomikas un vadības, 1.
18	Pēteris Dikijs	Ekonomikas un vadības, 1.
19	Kārlis Sproģis	Ekonomikas un vadības, 3.
20	Rita Sīle	Ekonomikas un vadības, 1.
21	Ieva Inka	Ekonomikas un vadības, 1.
22	Intars Salenieks	Ekonomikas un vadības, 1.
23	Gints Feders	Ekonomikas un vadības, 1.
24	Signe Pūkaine	Vēstures un filozofijas, 1.
25	Jānis Aišpurs	Ekonomikas un vadības, 1.

4. JĀŅI

1	Daniēls Buks-Vaivads	Juridiskā, 1.
2	Vitālijs Platpīrs	Juridiskā, 2.
3	Sergejs Seņkāns	Juridiskā, 1.
4	Roberts Viļums	Juridiskā, 2.
5	Andris Millers	Juridiskā, 1.
6	Didzis Dejus	Juridiskā, 1.
7	Elīna Dzalbe	Juridiskā, 1.
8	Uldis Mucinieks	Juridiskā, 1.
9	Lāsma Ozola	Juridiskā, 1.
10	Andrejs Smuļko	Fizikas un matemātikas, 1.
11	Ilze Bermaka	Vēstures un filozofijas, 1.
12	Arnis Janovs	Fizikas un matemātikas, 3.
13	Gatis Indrēvics	Vēstures un filozofijas, 1.
14	Ieva Garda	Filoloģijas, 2.
15	Jānis Balodis	Juridiskā, 2.
16	Jūlija Žukovska	Vēstures un filozofijas, 1.
17	Mārtiņš Āboliņš	Juridiskā, 4.
18	Toms Bisenieks	Juridiskā, 2.
19	Gatis Brasavs	Juridiskā, 1.

5. "SAVĒJIE"

1	Laura Cunska	Vēstures un filozofijas, 2.
2	Oskars Dilēvičs	Vēstures un filozofijas, 1.
3	Intars Āboms	Vēstures un filozofijas, 2.
4	Pēteris Ancāns	Vēstures un filozofijas, 1.
5	Inga Ostrovska	Vēstures un filozofijas, 2.
6	Ģirts Maizītis	Vēstures un filozofijas, 1.
7	Līga Sondore	Vēstures un filozofijas, 2.
8	Ivars Lukaševičs	Vēstures un filozofijas, 1.
9	Māris Ostrovskis	Vēstures un filozofijas, 3.
10	Andris Ročāns	Vēstures un filozofijas, 1.
11	Māris Markovs	Vēstures un filozofijas, 1.

6. MAZIE ORANŽIE

1	Linards Kalvāns	Fizikas un matemātikas, 1.
2	Ilmārs Gromuls	Fizikas un matemātikas, 1.
3	Andris Slišāns	Fizikas un matemātikas, 1.
4	Inguna Minusa	Fizikas un matemātikas, 3.
5	Aija Bernāne	Fizikas un matemātikas, 2.
6	Katrīna Poliščuka	Fizikas un matemātikas, 2.
7	Aivars Šmits	Fizikas un matemātikas, 2.
8	Ervings Znotiņš	Fizikas un matemātikas, 1.
9	Marģers Vizulis	Fizikas un matemātikas, 2.
10	Iveta Štāla	Ķīmijas, 2.
11	Dainis Goldbergs	Fizikas un matemātikas, 3.
12	Ansis Štāls	Fizikas un matemātikas, 1.
13	Sigita Līviņa	Fizikas un matemātikas, 1.
14	Kaspars Lācis	Fizikas un matemātikas, 1.
15	Iveta Sauka	Fizikas un matemātikas, 1.
16	Ģirts Blūms	Fizikas un matemātikas, 1.
17	Krišjānis Šmits	Fizikas un matemātikas, 1.
18	Guna Āboltiņa	Fizikas un matemātikas, 1.
19	Elīna Lejstrauta	Fizikas un matemātikas, 1.
20	Solvita Bērente	Fizikas un matemātikas, 1.
21	Ģirts Dejus	Fizikas un matemātikas, 2.
22	Juris Šauriņš	Fizikas un matemātikas, 4.
23	Vineta Straupe	Pedagoģijas un psiholoģijas, 4.
24	Madara Kaktiniece	Svešvalodu, 1.

7. KOSMOSA NOSLĒPUMU ZINĀTĀJS

1	Kaspars Abersons	Bioloģijas, 4.
2	Oskars Rozenkopfs	Bioloģijas, 3.
3	Jānis Gailis	Bioloģijas, 2.
4	Māra Kropa	Bioloģijas, 2.
5	Jānis Liepiņš	Fizikas un matemātikas, 1.
6	Jānis Bērziņš	Pedagoģijas un psiholoģijas, 4.
7	Ģirts Zembergs	Pedagoģijas un psiholoģijas, 3.
8	Inga Meldere	Pedagoģijas un psiholoģijas, 3.
9	Egija Šustina	Pedagoģijas un psiholoģijas, 1.
10	Ilze Jozēna	Pedagoģijas un psiholoģijas, 2.
11	Oskars Potapovičs	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 3.
12	Ieva Stokenberga	Pedagoģijas un psiholoģijas, 2.
13	Roberts Pūgulis	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 2.
14	Gundega Gajevska	Pedagoģijas un psiholoģijas, 3.
15	Uno Strazdiņš	Pedagoģijas un psiholoģijas, 2.
16	Ints Mežjānis	Ekonomikas un vadības, 2.
17	Ludvigs Sidrevics	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 3.
18	Toms Kohs	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 3.
19	Ilgmārs Purmalis	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 3.
20	Gatis Balgalvis	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 1.
21	Ilze Buša	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, 1.
22	Gatis Bundziņš	Ekonomikas un vadības, 3.
23	Olivers Tarvids	Fizikas un matemātikas, 2.
24	Mārtiņš Galiņš	Ekonomikas un vadības, 1.maģ.
25	Arnis Voitkāns	Fizikas un matemātikas, 3.

LU - 80

Daļa no Eiropas kultūras

Profesora NIKOLAJA MALTAS 110. dzimšanas dienai veltīta izstāde sarīkota LU Bibliotēkas uzziņu lasītavā: izcilā botāniķa grāmatas, viņa piezīmju grāmatiņa, laikabiedru atmiņas, kuras vērts ne tikai paturēt rokās, bet arī izlasīt – apjomā neliela, toties saturā bagāta ekspozīcija, kas liek domāt, cik dažādi ir veidojušies Universitātes mācībspēku likteņi. Ar lielu darbu bagāts, bet arī traģisks mūžs bija lemts Nikolajam Maltam.

Ķīmiķis kļūst par botāniķi

1890. gads – Krustpils. 1944. gads – Vācija. Tādi ir Nikolaja Maltas negarās dzīves dati, bet pa vidu – rosīgs zinātnisks, sabiedrisks un arī literārs darbs.

1980. gadā nākamais botānikas profesors iestājās Rīgas Politehniskā institūta Ķīmijas fakultātē. Tolaik šajā augstskolā pasniedza talantīgi ķīmiķi, un pats populārākais no viņiem – Pauls Valdens, pie kura kādulaik Nikolajs Malta strādāja. Varētu domāt, ka izaugs jauns ķīmijas zinātnieks, Valdena darba turpinātājs, taču dzīve pavērsās citādi – veselība Nikolajam Maltam neļāva ilgstoši strādāt ķīmijas laboratorijās, kur pastāvīgi reaģentu smārds, kur saskarsme ar visdažādākajām vielām. Tiesa gan, Ķīmijas fakultāti viņš pabeidza 1914. gadā, strādāja Baltijas domeņu valdes laboratorijā, ap šo laiku presē sāka parādīties viņa zinātniskās publikācijas, taču jau 1919. gadā Maltu aicināja par Botānikas katedras vadītāju jaunizveidotajā Latvijas Universitātē. Nikolajam Maltam piedāvājums bija īsti pa prātam, jo te speciālists varēja likt lietā gan savu pētnieka, dabas drauga un pazinēja, gan Organizatora talantu. Mūsu Alma mater aizvadītie gadi ir spožākie, veiksmīgākie profesora Maltas dzīvē.

Botānikas pētniecības ziedoņi

Kā ikvienai valstij, arī Latvijai nacionālās augstskolas nodibināšana kļuva par stimulu zinātnes attīstībā, arī Nikolajam Maltam laiks no 1921. līdz 1933. gadam ir būtiskākais viņa karjerā. 1927. gadā viņš kļuva par profesoru. Posmu, kad Nikolajs Malta sāka strādāt Universitātē, profesors H.Skuja savās atmiņās nosaucis par botāniskās pētniecības ziedoņi. Veidojās Botāniskais dārzs, un Nikolajs Malta vienlaikus kļuva gan par Botāniskā dārza, gan Botānikas institūta direktoru.

Ilgas floristikas, sevišķi ziedaugu, sūnu un paparžu, studijas ir pamatā vairāk nekā 20 publikācijām, lieli ir Nikolaja Maltas nopelni Botānikas institūta izveidē, jauno botāniķu skološanā. Līdzekļos, kurus jaunā valsts varēja atvēlēt zinātnei, bija jādalās ar Botānisko dārzu, fundamentālajiem pētījumiem arī tolaik naudas trūka, tomēr Nikolajs Malta institūtā prata uzturēt možumu.

1926. gadā Universitātē ne bez Nikolaja Maltas līdzdalības nodibināja "Botāniskā dārza rakstus", kuros publicējās gan pats profesors, gan viņa līdzstrādnieki. Malta un viņa kolēģi nelaida garām izdevības publicēties ārzemēs. Viens no Nikolaja Maltas nozīmīgākajiem, apjomīgākajiem darbiem ir viņa un P.Galenieka redakcijā izdotā grāmata "Latvijas zeme, daba un tauta". Saglabājušās laikabiedru atmiņas, cik organiska un spilgta Nikolajā Maltā bijusi dabas izpratne, cik dziļas viņa zināšanas. Tie, kam direktora vadībā laimējies apskatīt Botānisko dārzu, ar pārsteigumu atklājuši daudz jauna pat šķietami zināmajā. Un cik daudz pārsteidzoša profesors pratis pastāstīt par citzemju augiem! Turklāt pastāstīt katram saprotamā valodā.

Mudinājis mācīties angļu valodu

Pēc 1933. gada Nikolaju Maltu – zinātnieku - sāka aizēnot Malta – sabiedrisks darbinieks. Kālab gan notika šāda interešu maiņa? Viens no cēloņiem – zinātne sabiedrībā bija mazpopulāra, un Nikolajs Malta mēdzis ar rūgtumu sacīt, ka pavājš dzejnieks cilvēkiem pazīstamāks nekā spožs zinātnieks. Ar pseidonīmu Jānis Grīvnieks iznāca Nikolaja Maltas dzeju krājums "Cik ātri steidzas laiks", kurā apkopota pārdomu dzeja. Šī krājuma autorību profesors turēja noslēpumā, lai gan alka publicitātes, atzīnīga sava darba novērtējuma.Vai pretrunas neizbēgamas ikvieņa cilvēka raksturā?

Šis laikposms iezīmīgs arī ar to, ka Nikolajs Malta aizrāvās ar visu angliski, jau tolaik propagandēja šīs valodas apguvi, daudz kontaktējās ar Rīgā dzīvojošajiem angļiem. Pat viņa āriene izmainījās: ja agrāk profesors savai garderobei īpašu uzmanību neveltīja, tad tagad kļuva pasvītroti elegants. Pat dejas stundas ņēma!

Nikolajs Malta kļuva par Latviešu – angļu biedrības rosīgu dalībnieku. Kā savās atmiņās raksta literatūrpētnieks un Nikolaja Maltas tuvs draugs Kārlis Egle, abus ir satuvinājusi tieši Latviešu – angļu biedrība. Abi ar īpašu mīlestību runājuši par Viljamu Šekspīru. Kārlis Egle mūsu literatūrvēsturē ir izcils un daudzos gadījumos pat nepārspēts Šekspīra tulkotājs, un sarunu tēmu tālab netrūka. Nikolaja Maltas zināšanas angļu valodā bijušas tik tiešām unikālas. Piemēram, viņš spējis dot padomus dzejniekam un atdzejotājam Fricim Dziesmam, kā vislabāk pārtulkot augu nosaukumus, pat darinājis jaunvārdus.

Kā LU pārstāvis N.Malta 1928. gadā brauca studiju nolūkos uz Čehoslovakiju un Poliju, dažus gadus vēlāk piedalījās 6.starptautiskajā botāniķu kongresā Amsterdamā.

Ar savu personības starojumu

Par Nikolaju Maltu atmiņās rakstījuši vairāki populāri cilvēki. Viens no viņiem ir Andrejs Johansons, kurš savā grāmatā "Rīgas svārki mugurā" ir "uzzīmējis" šādu profesora Maltas portretu: "Gara seja, melna, smaila bārda, slaids, izstīdzējis stāvs". Tik tiešām – kā tēls no El Greko gleznas: fascinējošs un atmiņā paliekošs.

Valodu zināšanas bijušas Nikolaja Maltas personības būtiska iezīme. Lai gan jau zinājis vairākas svešvalodas, pašmācības ceļā vēl apguvis arī spāņu valodu un, lai pilnveidotu valodas prasmi, mēdzis sarunāties ar Zilās divīzijas karavīriem. Savukārt Kārlis Egle savās atmiņās raksta : "Viņš bija tikpat gaišs, sirsnīgs, dziļš un interesants kā zinātnē." Nikolajs Malta dziļi cienīja latviešu vārda māksliniekus. Īpaši tuvs viņam bija latviskais Kārlis Skalbe. Šo personību viņš vērtēja īpaši augstu kā mūsu tautas dvēseles smalkuma izteicēju.

Mūža traģiskais fināls

Žurnāls "Atpūta" mēdza uz pirmā vāka publicēt populāru latviešu inteliģentu ģimetnes, un uz viena no vākiem redzam arī Nikolaju Maltu, viņa dzīvesbiedri un divus dēlus. Tipiska trīsdesmito gadu parādes bilde: skaista, respektabla un tajā redzamo cilvēku sabiedrisko statusu apliecinoša. Varbūt labi, ka foto šos un citus tā laika veiksmīgos latviešus ir tā iemūžinājis – lai mēs tagad, vēl pēc gadu desmitiem, apjaustu, kas tika sagrauts un iznīcināts. Jo mūsu elite šī vārda īstenajā un labākajā nozīmē taču teju teju bija sākusi veidoties.

Nikolaja Maltas iemīļotākais rakstnieks Viljams Šekspīrs princim Hamletam liek teikt: "Laiks izgāzies no eņģēm". Starp citu, tā šīs rindas skan Kārļa Egles tulkojumā. Par Viljama Šekspīra sējumiņu, no kura Nikolajs Malta nekad nešķīrās, profesors mēdzis teikt, ka to ņemtu līdzi pat tad, ja vajadzētu doties trimdā. Nav zināms, vai tik tiešām Nikolajs Malta šo grāmatu paņēma sev līdzi, taču divi cilvēces vēsturē lielākie negantnieki laiku no eņģēm izgāza un līdz ar citiem trimdinieka gaitas vajadzēja uzsākt arī Nikolajam Maltam. 1944. gadā zinātnieks kopā ar ģimeni aizbrauca uz Vāciju, nezinot, kad un vai vispār varēs atgriezties.

Pagāja vien nedaudzi mēneši, un kļuva zināms, ka 1944. gada 21. novembrī nejaušs bumbas trāpījums nogalinājis Nikolaju Maltu un viņa sievu.

Vai tas nav dzīves paradokss: cilvēkam, kurš tik ļoti cienīja visu angliski un kuru pat varētu dēvēt par anglomānu, bija lemts aiziet bojā no angļu lidotāja mestas bumbas.

Domājot par pirmskara Latvijas Universitātes profesoriem, par viņu likteņiem laikmetu griežos, nevar neapbrīnot šo cilvēku plašās intereses, erudīciju, garīgo smalkumu. Viņi negāja uz Eiropu, viņi tur bija. Daļa no Eiropas un tās kultūras.

VIJA APINĪTE

Pēteris Sniķers - LU un MF veidotāju pulkā

Populārais ārsts, Fraternitas Metropolitana filistrs, kara ārsts ģenerālis, LU profesors, 2. un 3. šķiras Triju Zvaigžņu ordeņu kavalieris, aktīvs sabiedrisks darbinieks, starptautiski pazīstams mākslas vērtību kolekcionārs un mecenāts **PĒTERIS SNIĶERS** piedalījās LU un MF veidošanā. Latviešu strēlnieku rindās, kur reizē ar valsts (krievu) pavēļu un sadzīves apritē bija latviešu valoda, viņš izpildīja 2. brigādes galvenā ārsta pienākumus un veica medicīnas dienesta organizēšanu Ziemassvētku kaujās. No Krievijas armijas ārsts pulkvedis P. Sniķers demobilizējās 1918. gada 1. martā. Jurjevas (Tartu) universitātes privātdocents Dr. med. P. Sniķers jau no 1918. gada februāra vadīja Rīgas 1. slimnīcas Ādas un venerisko slimību nodaļu. Viņa pirmās aktivitātes akadēmiskajā darbā attiecas uz Nosacījuma izstrādi par Latvijas Augstskolu, ko P. Sniķers veica kopā ar filosofu Paulu Dāli un agronomu Pēteri Nomali. Latvijas izglītības ministrs Kārlis Kasparsons Nosacījumu saņēma 1919. gada 14. jūlijā.

Jaunizveidotā 1. slimnīcas nodaļā Dr. med. Pēteris Sniķers dermatoveneroloģijā izglītoja interesentus (ārstu un dažādu augstskolu medicīnas studentus), kuri, kara juku izkaisīti, īstenot savu sapņus atgriezās Latvijā. Latvijas Augstskolā 1919. gada 5. septembrī P. Sniķeru ievēlēja par dermatoveneroloģijas privātdocentu. Turpmākajā posmā Rīgas 1. slimnīcas Ādas un venerisko slimību nodaļa kļuva par LU klīniku un katedru, kurā strādāja privātdocents Dr. med. Jēkabs Šīrons un asistenti - Jūlijs Galejs un Jānis Brants.

Fotogrāfijas apakšējā daļā labajā pusē Jānis Rainis, viņam kreisajā pusē ārsta J. Priedkalna meita un J. Priedkalns, labajā pusē Pēteris Sniķers (Latvijas armijas pulkvedis) un K. Barons. Rīgas bērnu slimnīcas (J. Armitsteda slimnīca) darbinieku fotogrāfija, apmēram 1920. - 1922. gads

1921. gadā P. Sniķeru ievēlēja par dermatoveneroloģijas vecāko docentu. Savienojot dienestu Latvijas armijā ar akadēmisko darbu, docents P. Sniķers 1922. gadā īsu laiku bija MF sekretārs. 1923. gada 7. martā docentu P. Sniķeru ievēlēja par LU profesoru dermatoveneroloģijā. Latvijas armijā drīz vien P. Sniķers tika paaugstināts ģenerāļa pakāpē. Dermatoveneroloģijā profesors P. Sniķers LU sagaidīja 1944. gadā Latvijā padomju varas veiktās reorganizācijas un darbojās līdz sava mūža pēdējai dienai. Savu mantu profesors novēlēja Universitātei. Pēc profesora P. Sniķera LU Ādas un venerisko slimību katedru vadīja profesora skolnieks E. Apse (agrāk viņa uzvārds bija Apse-Apsītis).

LU MF studijas dermatoloģijā un veneroloģijā Rīgas 1. slimnīcā atsāka 1999. gada martā ("Universitātes Avīze", 1999. gada 15. aprīlis). Studijas noris Rīgas 1. slimnīcas poliklīnikas 17. kabinetā. Pirmo lekciju MF 7. semestra studentiem dermatoveneroloģijā 7. septembrī lasīja emeritētā profesore Dzintra Brante.

VENTS MILTIŅŠ,
Fr. Metropolitana com!

Atbalstiet datorenciklopēdijas "Latvijas vēsture" angļu versijas izdošanu

un jūsu ārvalstu draugi un sadarbības partneri uzzinās ko vairāk par vēsturi Baltijas jūras krastā!

1998. gadā sabiedrība "Tilde" laida klajā datorenciklopēdiju "Latvijas vēsture" latviešu valodā. Datorenciklopēdijā apkopots plašs materiāls par Latvijas vēsturi daudzu gadsimtu gaitā, tekstu papildina krāsaini attēli, fotogrāfijas un plašs audio/video materiāls.

Līdz 2000. gada jūnijam sabiedrība "Tilde" iecerējusi izdot datorenciklopēdijas "Latvijas vēsture" versiju angļu valodā. Kompetentu vēsturnieku grupa latviešu izdevumā izdarījusi nelielas korekcijas, lai Latvijas iedzīvotājiem labi zināmus vēstures faktus padarītu vieglāk izprotamus Rietumu publikai.

Ziemeļu Ministru padomes informācijas birojs aicina privātpersonas, iestādes un organizācijas gan Ziemeļvalstīs, gan Latvijā ziedot līdzekļus datorenciklopēdijas "Latvijas vēsture" angļu versijas izdošanai. Ziedotā naudas summa (jebkurā valūtā) jāpārskaita

Ziemeļu Ministru padomes informācijas biroja bankas kontā: Nr. 80030016 ar norādi "Latvijas vēsture" **līdz 2000. gada 15. martam.**

Merita-Nordbanken
Kaļķu iela 15
LU-1050 Rīga
Latvija
bankas kods: Nr. 310101716
SWIFT: MRITLV2X

Kopējās ražošanas izmaksas ir 20 000 LVL, "Tildes" ieguldījums ir 9000 LVL, Latvijas Kultūrkapitāla fonds projektam piešķīris 2000 LVL, Ziemeļu Ministru padomes informācijas birojs ir nolēmis šim mērķim atvēlēt 700 LVL un segt visus ar līdzekļu vākšanas kampaņu saistītos izdevumus.

HANNE PETERSEN,
Ziemeļu Ministru padomes informācijas birojs Rīgā

IEPAZĪSIMIES

"Esmu lepns par latviešu kultūru"

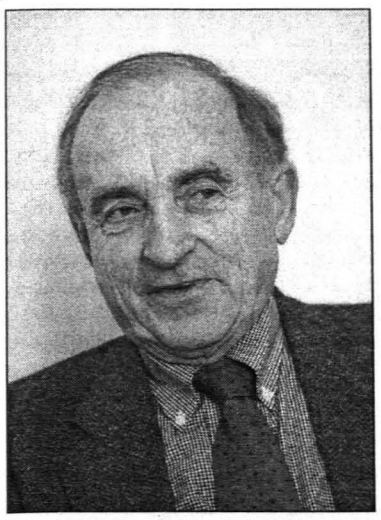

LU Zinātniskās konferences laikā dalībnieku vidū bija un ar referātiem uzstājās Universitātes Goda doktors profesors EDMUNDS VALDEMĀRS BUNKŠE. Viņš pasniedz kultūrģeogrāfiju ASV, Delaveras universitātē, par mācībspēku strādā jau trīsdesmit gadus.

Esot Latvijā, profesors ciemojās arī "UA" redakcijā un pastāstīja par sevi.

- Vai, dzīvojot ASV, aktīvi darbojaties arī latviešu sabiedrībā?

- Nemaz. Kad pabeidzu Sirakūzas universitāti, tad vēl mazliet biju latviešu sabiedrībā. Vēlāk kontaktējos ar dažiem latviešu māksliniekiem, piemēram, Gvido Augustu un citiem. Kad pārnācu dzīvot uz ASV Austrumkrastu un sāku strādāt Delaveras universitātē, sapratu, ka ārzemju latviešu sabiedrība mani "žņaudz nost". Politiski ļoti šaura un, manuprāt, Latvijai tas nekādu labumu nedeva. Daudzi no šiem cilvēkiem skatījās atpakaļ, jo viņiem pagātnes dimensija šķita svarīgākā. Man intuitīvi likās, ka ir jāskatās nākotnē. Lai arī tobrīd šķita, ka ļaunā impērija dzīvos tūkstoš gadus un Latvija nekad neatgūs neatkarību. Tomēr mani neatstāja sajūta, ka ir jāiet uz priekšu.

Atbraucu uz Latviju, pirms tā kļuva brīva. Pieteicos uz Fullbraita stipendiju 1988. gadā – ar vēlmi pastrādāt Latvijā. Biju dzirdējis, ka "lietas sāk kustēties". Pagāja laiks, kamēr man piešķīra stipendiju, un Latvijā ierados 1990. gadā. Redzēju, kā veidojās neatkarība. Redzēju cilvēkus, kas strādāja, un jutu līdzi. Prieks, ka es arī kaut kādā veidā tajā darbojos līdzi!

- Cik gadu vecumā jūs pametāt Latviju?

- Tas notika 1944. gadā, kad man bija deviņi gadi. Apmēram līdz 35 gadu vecumam arī es dzīvoju ar ārkārtīgu sentimentalitāti un sirdssāpēm. Piemēram, ja kādreiz nevarēju naktī gulēt, paņēmu kādu Kārļa Skalbes vai Zentas Mauriņas grāmatu un lasīju... Varēju pilnīgi raudāt par to sirsnīgumu un mīļumu, ko tur sastapu. Pēc tam gan, kā saka, ieslēdzu sirdi akmenī...

- Ko nozīmē jēdziens "kultūrģeogrāfija"?

- Tas nozīmē – pētīt cilvēka pēdas zemē. Kādas cilvēkiem ir percepcijas, uzskati un izjūta par to, ko viņi veidojuši dabā. Mēģināt saprast kultūras procesus, kā tie darbojas pasaulē. Es studentiem lasu lekcijas kultūrģeogrāfijas filosofijā.

- Vai esat bijis mācībspēks arī LU Ģeogrāfijas fakultātē?

- Tas notika tieši pirms desmit gadiem, kad 1990. gada februārī ierados Latvijā, lai uz vienu semestri kļūtu par mācībspēku LU. Esmu braucis arī pēc tam – lasījis studentiem dažādus īsākus kursus, strādājis Latvijas Televīzijas Kultūrprogrammu nodaļā. Palīdzēju gatavot sižetus par arhitektūru, mākslu.

- Kā toreiz jūs uztvēra studenti?

- Viss bija citādi nekā šodien. Tagad studenti nāk klāt un ir draudzīgāki, bet toreiz no viņiem nevarēja dabūt ne pušplēsta vārda. Pagāja gandrīz viss semestris, līdz mēs sākām brīvāk justies. No tā laika man ir daudz labu draugu – 90. gadu studentu.

- Kādas jums ir šīs dienas Latvijā?

- Piedalījos sociālģeogrāfijas sekcijas sēdē, nolasīju lekciju par ģeogrāfisko jūtīgumu. Tas ir no manas topošās grāmatas, ko es šobrīd rakstu, un tā sauksies "The Hearth and the Stars" ("Pavards un Zvaigznes").

Mēģinu vest ģeogrāfiju tur, kur tā kādreiz bija – kopā ar vēsturi un filosofiju. Jo kādreiz šie visi priekšmeti bija kopā un tad sāka atdalīties. Ģeogrāfija kļuva praktiska zinātne. Taču cilvēku vides un telpas uztvere, dzīve telpā ir kaut kas ļoti sens. Augos, dzīvniekos, putnos un cilvēkā ir šīs uztveres. Šajās dienās arī satikos ar daudziem pazīstamiem cilvēkiem, draugiem, radiem.

- Vai amerikāņu studentiem interesē ģeogrāfija?

- Delaveras universitātē, kur ir apmēram 18 tūkstoši studentu, pirmā gada studenti ģeogrāfijā ir varbūt trīs līdz četri. Ģeogrāfiju viņi sāk mācīties tikai 3. vai pat 4. gadā. Tad viņi to apgūst maģistra un doktoranda līmenī. Šo mācību priekšmetu pa lielākai daļai nepasniedz ne pamatskolās, ne ģimnāzijās, bet par to viņi uzzina universitātē. Mūsu uzdevums ir ieinteresēt viņus, lai būtu pēc iespējas vairāk studentu ģeogrāfijā.

Vispār ASV ģeogrāfija bija ļoti "šaura". Piemēram, 40. – 50. gados tā bija vairāk vērsta uz militāro apmācību, uz politiskajām mācībām un tā sevi sašaurināja un diskreditēja. Tai nebija intelektuāli izcils pētniecības lauks. Apmēram 60. gados viss sāka uzlaboties, un tagad mums ir tādi ģeogrāfi, kuru darbus lasa literatūras zinātnieki, ainavu arhitekti un vispār cilvēki, kam interesē vide.

- Cik vajadzīga zinātnes nozare ģeogrāfija ir Latvijā?

- Domāju, ka ļoti svarīga. Piemēram, pirms kara bija ļoti labi attīstīta matemātiskā ģeogrāfija. Arī šobrīd ģeogrāfi ir spēcīgi. Manuprāt, ģeogrāfijas studenti Latvijas kultūras dzīvē ir daudz devuši pēdējos desmit gados. Piemēram, no viņu vidus ir žurnālisti, viņi aktīvi darbojušies Atmodā. Labākie studenti ir pasaules līmenī. Lieliski studenti man bija, piemēram, Jānis Turlais, Ģirts Meliņš. Ļoti zinošs ģeogrāfs ir Pēteris Šķiņķis, ģeologs Vitālijs Zelčs, kuri strādā pasaules līmenī, un citi.

Valsts veidošanās periodā vide ir ļoti svarīga, arī sociālā un etniskā sadzīve. Šajā ziņā ģeogrāfija ļoti daudz ko dod, jo tai ir starpdisciplinārs, vispārīgs skats uz lietām.

- Ko jums nozīmē tas, ka esat Latvijas Universitātes Goda doktors?

- Man bija liels pārsteigums, kad tiku ievēlēts par Goda doktoru. Atdevu savu dvēseli un ar lielu prieku strādāju Latvijā 1990. un 1991. gadā, kā arī pēc tam, cik nu varēju. Tas man deva atpakaļ dzimteni, un es jutu ar Latviju arvien dziļākas saiknes.

Es nejūtu, ka man ir kāds specifisks uzdevums kā Goda doktoram, bet kā latvietim – gan. Cik iespējams, pēdējos desmit gados par Latviju es rakstu dažādiem izdevumiem, piedalos konferencēs. Piemēram, pagājušā gada pavasarī piedalījos NATO konferencē, rudenī – konferencē Norvēģijā. Šogad septembrī Londonas universitātē būs konference, kuras temats- "Eiropas lauku ainavas". Lai gan tā nav mana specialitāte, bet kādam latvietim tur ir jābūt. Savu uzdevumu redzu tajā, ka varu, izmantojot savas spējas un dotības, kaut ko darīt Latvijas labā ārzemēs.

Mani satrauc negatīvā un nepareizā informācija par Latviju, kas nereti publicēta dažādos izdevumos. Piemēram, februāra numurā žurnālā "Truth in Travel" Rīga ir "apgriezta pilnīgi augšpēdus". Rakstā teikts, ka latvieši ir tik pārvāciskoti no vācu laikmeta, ka, satiekot pazīstamus cilvēkus uz ielas, sasveicinoties viņi sasitot kopā papēžus. Sarakstītas tādas muļķības! Arī attēls. Rakstīts, ka tā ir Doma baznīca, bet patiesībā fotogrāfija ir no Usmas baznīcas. Tātad, šis ir ļoti paviršs raksts par Latviju un mans pienākums ir rakstīt vēstuli žurnāla redaktoram un pastāstīt, kā ir patiesībā.

Mani ļoti interesē arī ģeopolitika, un es mēģinu, cik man laika atliek, šur tur uzrakstīt vēstules arī kā ģeogrāfs.

- Vai saņēmāt piedāvājumu lasīt lekcijas Ģeogrāfijas fakultātē?

- Kolēģi ļoti vēlas, lai es nāktu un strādātu! Par to nopietni domāju. Vēl man ir vienu gadu kontrakts – jāuzraksta grāmata angļu valodā. Latvijā to nevaru izdarīt, jo man nav pieejama vajadzīgā literatūra.

Šī grāmata būs par ģeogrāfisko izjūtu cilvēkā, par viņa prāta un percepciju arhetipiem, par viņa mājas sajūtu. Šobrīd esmu uzrakstījis jau divas nodaļas – esmu darba vidū.

Vēlētos nākotnē uzrakstīt grāmatu latviešu valodā par 1989. – 1991. gadu. Esmu rakstījis dienasgrāmatu par to, kas tajā laikā notika Latvijā. Tas būtu vērtējums no ārzemju latvieša viedokļa – vērtējot no okeāna abām pusēm. Daudz ko saredzu no iekšpuses, bet daļu arī no ārpuses. Tā nebūtu tik lielā mērā mana autobiogrāfija, cik novērojumi. Latvijā ceru atkal būt uz nākamo zinātnisko konferenci.

- Ko vēlat studentiem un Universitātes mācībspēkiem?

- Vēlu, lai viņi studē ģeogrāfiju, jo tā ir ļoti interesanta zinātne un dod plašu skatu uz pasauli.

Mācībspēkiem lai veicas! Ļoti svarīgi ir Latviju savienot ar ārzemēm, svarīgi kopt mūsu kultūru. Tādēļ jaunajiem mācībspēkiem vēlu apgūt angļu, franču, zviedru un citas valodas, lai būtu lielākas iespējas stāstīt par Latviju!

MĀRA SADOVSKA

Gara klātbūtnes gaisma

9.februāra pēcpusdienā Rīgas Latviešu biedrības nama Kluba zālē pulcējās ļaudis ar siltu mirdzumu acīs un ziemas aukstumā uzplaukušām puķēm rokās. Visi bija mīļi gaidīti Universitātes asociētās profesores, pētījumu centra *Feministica Lettica* vadītājas **Ausmas Cimdiņas jaunās grāmatas "Teksts un klātbūtne"** atvēršanas svētkos. Šo grāmatu ar Kultūrkapitāla fonda atbalstu laidusi klajā izdevniecība "Jumava", un tajā apkopoti Atmodas un pēcatmodas gados tapušie raksti par literatūras vēsturi un teoriju, recenzijas, pārskati un apceres par jaunāko literatūru, kā arī portretskices.

Svinīgajā pasākumā Ausmu Cimdiņu suminā ja daudzi sabiedrībā pazīstami, kultūrai piederoši cilvēki – dramaturgs Pauls Putniņš, kinorežisors Jānis Streičs, dzejnieks Knuts Skujenieks, filosofe Maija Kūle. Arī LU rektors Juris Zaķis un Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga, kura šīs gara elites vidū, šķiet, vairāk jutās kā literatūrzinātniece, nevis prezidente.

Nopietnu un sirsnīgu, asprātīgu un svinīgu vārdu klātbūtne kā gaišs, pasargājošs loks ietvēra kautri smaidošo, sievišķīgi trauslo un reizē ar kādu noslēpumainu iekšēju stiprumu apdāvināto Ausmu Cimdiņu.

Aiz loga sen bija satumsis, bet šaipus rūtīm ilgi kavējās mājīga, patiešām pozitīvu emociju piesātināta noskaņa.

Atvēršanas svētkos viesojusies arī **IEVA JASINSKA**

Lekciju kurss Dzimtes studiju centrā

Šajā semestrī Astrīda Neimane lasīs lekciju kursu "Dzimte un tautas attīstība".

1. Femīnā valence antīkajā kultūrā (sengrieķu mitoloģija un teātris) - I. Rūmniece;
2. Feminisma diskurss kristietībā reliģiju pētniecības perspektīvē - D. Beitnere;
3. Sievietes krievu kultūrā - I. Novikova (kurss krievu valodā);
4. Feminismi: Mīti un realitātes - I. Novikova (kurss angļu valodā).

DzSC rīko arī dažādus seminārus un konferences par dzimumu līdztiesības jautājumiem. Tāpēc sekojiet informācijai!

Lekcijas notiek Raiņa bulvārī 19. - 133. kab.

TAS VAR JŪS INTERESĒT

Ir klāt XXI gadsimts un trešā tūkstošgade

Dažu žurnālistu un matemātiķu apgalvojumi, ka trešā tūkstošgade nav iestājusies, ir nepatiesi.

Kopš 2000. gada pirmās sekundes tiek sākts skaitīt dienas 2001. gadā, 2010. gada desmitgadē, XXI gadsimtā un trešajā tūkstošgadē. Kāpēc radās pieņēmums, ka pilni 2000 gadi kopš Jēzus Kristus dzimšanas nav pagājuši?

Pirmkārt, tas tāpēc, ka matemātiski apzīmējums "2000. gads" nozīmē: "Tagad vēl tiek krātas dienas priekš 2000 pilniem gadiem pēc Kristus dzimšanas."

Otrkārt, tika izplatīts maldīgs uzskats, ka Kristus dzimšanas gadu kāds tā laika ierēdnis lika nosaukt par pirmo gadu. Tāpēc arī izriet, ka kopš Jēzus dzimšanas varētu būt pagājuši tikai pilni 1999 gadi.

Lai noskaidrotu īstenību, ieskatīsimies Latviešu Konversācijas vārdnīcā, VIII sējumā, 15 039. lappusē (izdota Rīgā, 1933. gadā).

Nodaļā "Kalendārs" ir teikums: "Kristīgo ēra skaita gadus no Kristus dzimšanas." Nākošais teikums no Konversācijas vārdnīcas: "Astronomi Kristus dzimšanas gadu apzīmē ar 0 gadu."

Tātad pirmo gadu, kad piedzima Kristus, astronomi sauc par 0 gadu. Arī matemātiķi Kristus dzimšanas gadu var uzskatīt par gadu skaitīšanas sākumgadu vai 0 gadu (nulto gadu).

Gadus skaita tā, it kā mēs gribētu precīzi noteikt, cik tagad pilnu gadu un pilnu mēnešu ir Jēzum Kristum. Piemēram, ja bērnam ir astoņi mēneši, tad tas nozīmē, ka ir 0 gadu un 8 mēneši vai 0 gada 2. septembris, nevis 1. gada 2. septembris.

Konversācijas vārdnīcā ir svarīga tabula par to, kā tika vēsturiski un astronomiski skaitīti gadi, sākot no 3. gada pirms Kristus (trīs gadiem priekš Kristus):

Hronoloģijā (vēsturiski)	Astronomijā
3 g. pr. Kr.	- 2 g.
2. g. pr. Kr.	- 1 g.
1 g. pr. Kr.	0 g.
1 g. pēc Kr.	+ 1 g.
2 g. pēc Kr.	+ 2 g.
utt.	
2000 g. pēc Kr.	+2000 g.

Vēsturiski Kristus dzimšanas gads tika nosaukts par pirmo gadu, bet nevis pēc Kristus (pēc Kr.), bet gan priekš Kristus (pr. Kr.). Nākošais gads gan tika nosaukts par pirmo gadu pēc Kristus (pēc Kr.), un arī astronomiski tas bija +1 gads.

Loģiski, ka 2000 gadi pēc Kristus vēsturiski nozīmē to pašu, ko +2000 (M3) gadi astronomiski.

Tātad: 1. gads bija 0 gads,
2. gads bija + 1 gads;
3. gads bija + 2 gads;
2000. gads bija + 1999. gads;
2001. gads ir + 2000. gads.

Kad beidzās 1999 gadi pēc Kristus, tad iestājās 2000 gadi pēc Kristus, un reāli bija pagājuši 2000 pilni gadi kopš Jēzus Kristus dzimšanas.

Kaut mēs rakstām, ka tagad ir, piemēram, 2000. gada 21. janvāris, tas tomēr nozīmē, pilnā pierakstā, ka ir 2000 gadi pēc Kristus, 21. janvāris.

JĀNIS PORIETIS
(matemātiķis)

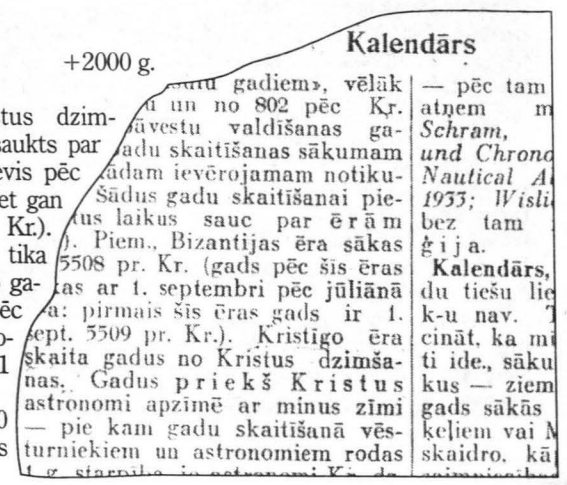

Kalendārs

gadiem», vēlāk
un no 802 pēc Kr.
āvestu valdīšanas ga-
adu skaitīšanas sākumam
ādam ievērojamam notiku-
Šādus gadu skaitīšanai pie-
us laikus sauc par ērām
). Piem., Bizantijas ēra sākas
5508 pr. Kr. (gads pēc šīs ēras
as ar 1. septembri pēc jūliānā
a: pirmais šīs ēras gads ir 1.
ept. 5509 pr. Kr.). Kristīgo ēra
skaita gadus no Kristus dzimšanas. Gadus priekš Kristus astronomi apzīmē ar minus zīmi — pie kam gadu skaitīšanā vēsturniekiem un astronomiem rodas

— pēc tam
atņem m
Schram,
und Chrono
Nautical A
1933; Wisli
bez tam
ģija.
Kalendārs,
du tiešu lie
k-u nav. T
cināt, ka mi
ti ide., sāku
kus — ziem
gads sākās
ķeliem vai M
skaidro, kā

REPORTĀŽA NO BALLES

Valentīna atgriešanās

foto - TOMS GRĪNBERGS

Es gan to būtu nosaucis par "Viktora atgriešanos". Taču pasākums tika rīkots par godu Sv.Valentīnam. Viktor, piedod! Kas ir Valentīns un kāpēc Viņam ir atvēlēta sava diena? Tas lai paliek jūsu pašu ziņā, jo zinu, ka daudzi šos svētkus svin un neiedziļinās šo svētku būtībā. Taču lai vai kā, es jums vēlos pastāstīt par kādu pasākumu, kas man ļoti gāja pie sirds un bija savā ziņā vienreizējs.

17. februāra vakarā Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes studentu pašpārvalde veica savu kārtējo labo darbu un aicināja savus tā jau pārāk aizņemtos studentus kaut nedaudz izklaidēties. Atnāca tie, kas ziedojās un atrāva savas acis no mācību literatūras kalniem. Paldies jums! Savukārt, mācībspēki, kaunieties! Kas ir students bez studenta cienīgas dzīves!

Publika bija ieradusies kuplā skaitā. Vērīgs cilvēks nevarēja nepamanīt, ka lielai daļai apmeklētāju bija kas vienojošs, un tā tas tiešām arī bija. Tie bija trīs maģiskie burti KNZ. Domāju, ka Latvijas Universitātē nav studenta, kas nebūtu kaut reizi dzirdējis par Kosmosa Noslēpumu Zinātājiem. Kas tad šos vīrus bija atvedis uz "meža" fakultāti? Kā vēlāk izrādījās, šeit notika KNZ paraģenerālkongress, un šie vīri bija ieguldījuši lielas pūles pasākuma organizēšanā. Paldies viņiem! Bet bija arī kas tāds, kas vienoja visu publiku, un tas bija latviešu estrādes zvaigzne, elks, leģenda un vienkārši cilvēks- cienījamais mākslinieks Viktors Lapčenoks. Liela daļa studentu arī pēc pirmās mākslinieka dziesmas vēl nespēja noticēt, ka viņu priekšā stāv tas, kas stāv, un droši vien tajā brīdī šo studentu mammas bija greizsirdīgas uz savām atvasēm. Īpaši grības atzīmēt mākslinieka izcilo sadarbību ar publiku un publikas atdevi šīm pūlēm. Tas bija perfekts paraugs koncertēšanai. To pierādīja arī amerikāņu delegācija, kas bija nolēmusi pavērot, kā izklaidējas latviešu studenti. No vērotājiem viņi itin drīz pārtapa par darītājiem un izklaidējās tāpat kā mūsu studentiņi. Kārtējo reizi baseins bija stilīgi izdekorēts, par to atkal jāpateicas mūsu jaukajām mākslinieciēm. Pasākums tika bagātināts ar lieliem diapozitīvu attēliem, kuru tematika bija "vecie labie laiki". Šķiet, ka šis jauninājums turpmāk būs neatņemams pasākuma elements. Pēc mākslinieka uzstāšanās muzicēšanas stafeti pārņēma tikpat leģendārs brīvmākslinieks, un tas bija mūžam jaunais Vecais Punx. Paldies arī viņam!

Šķiet, ka šajā vakarā nebija neapmierināto, jo pilnai laimei bija arī laulību kantoris, kurā laulāja pēc brīvas izvēles dzimuma un skaita ziņā. Šķiet, visapmierinātākais ar pasākumu bija Elvisa fanu klubs, kura paspārnē arī dzima ideja par cienījamā mākslinieka uzaicināšanu. Elvisa fanu kluba vārdā esmu pilnvarots paziņot, ka arī Viktors ir pasludināts par elku.

Nu ko, dārgie studentijas vārda nesēji, gaidiet nākamo pasākumu! Tas nemaz nav aiz kalniem. Tiksimies Atklātajās Pedagogu Olimpiskajās (APO)spēlēs, tās tiek plānotas aprīļa pirmajās dienās. Atā!

ĢIRTS ZEMBERGS

KINO KONKURSS

Pirmizrāde kino "Rīga" - "Melnais kaķis, baltais kaķis"

"Melnais kaķis, baltais kaķis" – filma par čigāniem, par mīlestību, savā veidā "Romeo un Džuljeta", pārnesta mafijas klanu vidē. Filmas finālā kāzu svinības, kuras turpinās ar apšaudi, brūk jumts un cūkas barojas ar "trabanta" apšuvi. Tomēr sižets nav pats būtiskāka is, svarīga ir čigānu mīla, filmas koloritāte, īpatnējā leksika. Tas izceļ Emīru Kusturicu citu režisoru vidū. Viņu varētu salīdzināt vienīgi ar Tarantino. Daudzkārt Kusturica tiek dēvēts par čigānu Fellīni.

Kas attiecas uz filmas nosaukumu, tad pats režisors to komentē šādi: "Nav svarīgi, vai kaķis ir melns, vai balts, galvenais, lai viņš noķertu peli."

Konkursa jautājumi:

1. Cik pilnmetrāžas filmu uzņēmis režisors Emīrs Kusturica?
2. Kādu balvu viņš savulaik saņēma Venēcijas kinofestivālā?
3. Kā sauc režisora komponistu, ar kuru viņš līdz šim sadarbojies?
4. Vai E. Kusturica jau ir uzņēmis kādu filmu par čigāniem un vai viņa radošajā biogrāfijā ir kāda komēdija?

Atbildes gaidām nedēļu pēc laikraksta iznākšanas.

LIELAIS SPORTS

LU ritmiskās vingrošanas izlase "Jaunatnes sporta laureātā -99"

2000. gads sāk iezīmēties mūsu valsts dzīvē ar būtiskām pārmaiņām dažādās dzīves jomās, ar daudzām cerībām, sapņiem un ilgām. Arī negācijām.

Sportisti, tāpat kā mākslinieki, mūziķi, literāti, ir viena no cerīgāk, optimistiskāk noskaņotajām sabiedrības šūniņām. Viņi spēj šai grūtajā laikā koncentrēt uzmanību savā sfērā, tādējādi "nesot" Latvijas vārdu pasaulē.

Šī gada 21. janvārī VEF Kultūras pilī notika mūsu valsts labāko jaunatnes sportistu, Pasaules un Eiropas sacensību laureātu, sumināšana. Pasākuma vadītāji: V. Melderis, A. Lukss. Godalgoto vietu ieguvējus sveica agrāko gadu izcilie sportisti: J. Lūsis, I. Jaunzeme, U. Semjonova u. c.

Ar saviem sportiskajiem priekšnesumiem laureātus iepriecināja dažādu vingrošanas veidu grupas, to skaitā – LU ritmiskās vingrošanas izlase, pagājušā gada LASS čempiones ritmiskajā grupu vingrošanā un uzvarētājas SELL spēlēs aerobikas festivālā (trenere Diāna Urbāne). Meitenes sniedza divus priekšnesumus – vienu lirisku, mīlestības apgarotu, ar plīvuriem un lentām (1. daļā), otru – bez priekšmeta, ar augstu tehnisko meistarību (noslēguma daļā). Tika izmantoti brīnišķīgie Bizē-Ščedrina "Karmenas" motīvi.

Atzīmējama rokenrola grupa ar savu augsto meistarību, teikvando grupa no Valmieras, kā arī treneres B. Kaimiņas (LSPA s/k) mākslas vingrotājas, kas parādīja virtuozu izpildījumu, vingrojot ar priekšmetiem.

Izmantojot iespēju, aicinu atsaukties mākslas, sporta vingrotājas u. c., arī puišus ar priekšzināšanām dejošanā, vingrošanā, kuri varētu papildināt mūsu sastāvu ritmikā. Ir iespēja piedalīties mūsu valsts un starptautiskos sporta pasākumos, festivālos, konkursos.

Interesenti var pieteikties vingrošanas zālē Aspazijas bulvārī 5, pirmdienās un trešdienās no plkst. 18.30 līdz 20.00.

DIĀNA URBĀNE,
LU lekore, s/k "Universitātes Sports" ritmiskās vingrošanas izlases trenere

"Universitātes Avīze"
Redaktore ILZE BRINKMANE
Tekstus rediģē IEVA JASINSKA
Tekstus ievada BRIGITA KERSTENA
Datorsalikumu veido GUNTARS STEPĀNS
Saimnieciskos jautājumus kārto MAREKS LAUVA
Adrese: Raiņa bulv. 19, 136. telpa, Rīga, LV-1586 (pastkastīte atrodas vestibilā, blakus taksofoniem)
Tālruņi: 7034328, 7034329; Fakss/Tel.(aut.atb.) **7034330**;
Elektroniskais pasts: *luua@lanet.lv*
Mājas lapa Internetā: *http://ieva05.lanet.lv/~luua*
Reģistrācijas apliecība Nr. 535.
Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce uz "UA" obligāta.
Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar rakstu autoru viedokli.